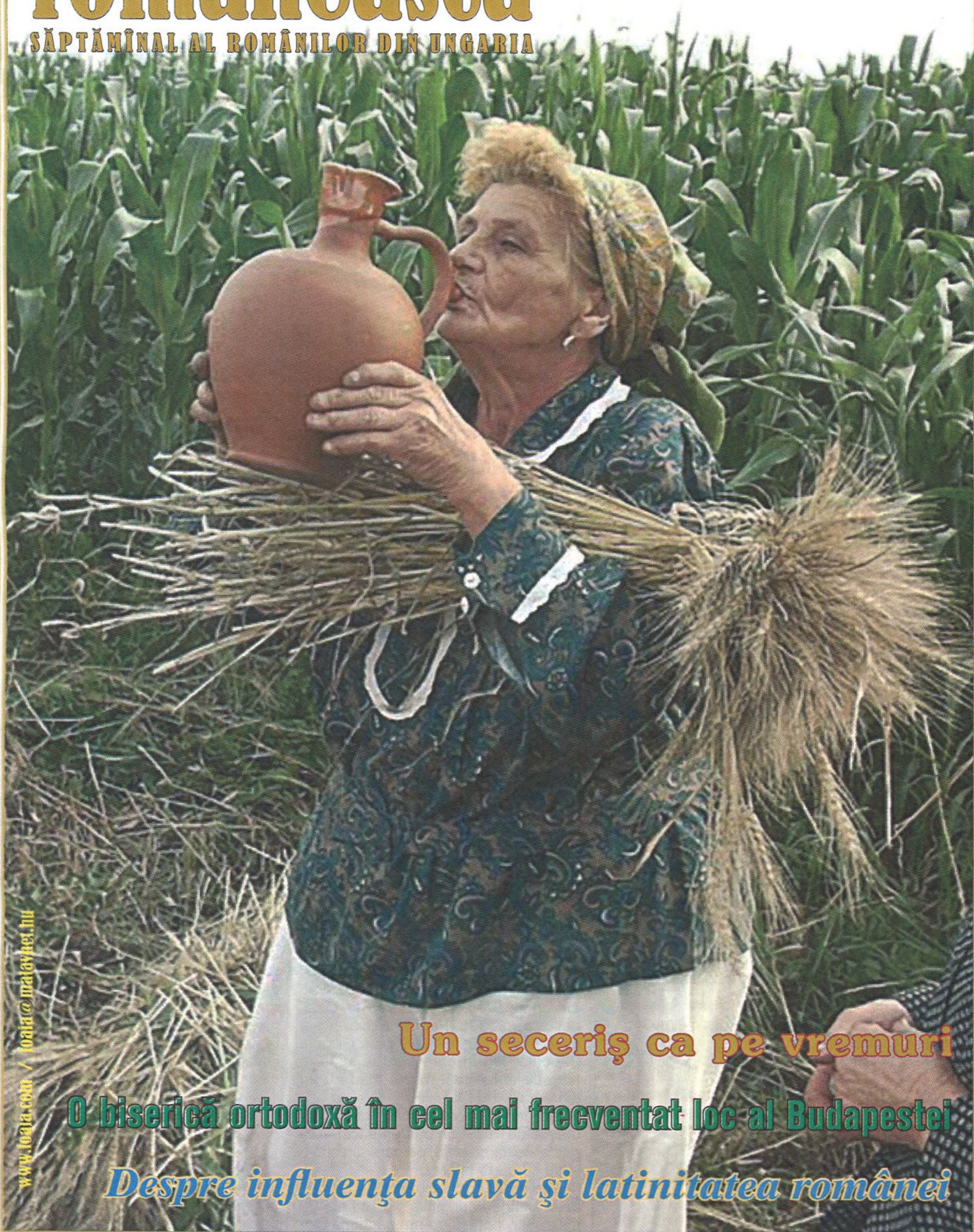

VINERI 27 IULIE 2001 • ANUL LI NR. 30

FONDATAȚI ÎN 1951
FOAIA
40 FORINI
românească
SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Un seceriș ca pe vremuri

O biserică ortodoxă în cel mai frecventat loc al Budapestei

Despre influența slavă și latinitatea românei

CALENDAR ORTODOX

- 30 iulie, luni – Sf. Ap. Sila, Silvan, Crescent, Epenet și Andronic; Sf. Mc. Iulita.
- 31 iulie, marți – Înainteprăznuirea scoaterii Sf. Cruci; Sf. Iosif cel din Arimateea. (Lăsatul secolui pentru Postul Adormirii Maicii Domnului)
- 1 august, miercuri – Scoaterea Sfintei Cruci; Sf. 7 frați Mc. Macabei, mama lor Solomoni și dascălul lor Eleazar. (Începutul Postului Adormirii Maicii Domnului)
- 2 august, joi – Aducerea moaștelor Sf. Întâi Mc. și Arhidiacon Ștefan; Binecredinciosul împărat Justinian.
- 3 august, vineri – Cuv. Isachie, Dalmat și Faust; Sf. Salomeea, Purtătoarea de mir.
- 4 august, sâmbătă – Sf. 7 tineri mucenici din Efes; Cuv. Mc. Evdochia.
- 5 august, duminică – Înainteprăznuirea Schimbării la Față; † Cuv. Ioan Iacob de la Neamț (Hozevitul). Duminica a 9-a după Rusalii.

AGENDĂ

30 iulie

1784 – încetează din viață *Denis Diderot*, scriitor și filosof, enciclopedist francez.

1818 – s-a născut scriitoarea engleză *Emily Jane Brönte*.

31 iulie

1610 – a încetat din viață pictorul italian *Michelangelo de Caravaggio*.

1782 – în România, Caragea Vodă a înființat *cel dintîi pașaport* – Pășușul –, pentru a putea călători în alte țări.

1944 – a dispărut, în cursul unei misiuni militare, scriitorul francez *Antoine de Saint-Exupéry*.

1 august

1714 – *Dimitrie Cantemir* devine membru al Academiei din Berlin.

1901 – apare „*Histoire de la langue roumaine*” sub semnătura lui *Ovid Densusianu*.

2 august

1484 – *Baiazid al II-lea* cucerește Chilia și Cetatea Albă, care devin raiale turcești.

1891 – se naște compozitorul, dirijorul, pianistul și pedagogul *Mihail Jora*.

3 august

1492 – *Cristofor Columb* pornește spre Indii (dar după cum știm va descoperi America).

1601 – are loc *lupta de la Gurăslău*, soldată cu victoria armatelor conduse de *Mihai Viteazul* și *Gheorghe Basta* împotriva lui *Sigismud Bathory*, Principatul Transilvania revenindu-i lui *Mihai Viteazul*.

4 august

1889 – s-a stins din viață *Veronica Micle*.

1900 – s-a născut *Lady Elisabeth Angela Marguerite Bowes-Lyon*, mama actualiei regine *Elisabeta a II-a* a Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord.

1914 – izbucnește Primul Război Mondial – Marea Britanie declară război Germaniei.

5 august

1895 – a murit filosoful german *Friedrich Engels*.

1922 – s-a născut marele scriitor român *Marin Preda*.

1930 – s-a născut *Neil Armstrong*, primul om care a pășit pe Lună, la 20 iulie 1969.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: *Ileana Mureșan în pauza secerișului*
(Fotografie de Ioan Cozma)

Fotografiile lui Gheorghe Dulău la Oradea

La 20 iulie din nou s-a organizat la Oradea Tîrgul meșterilor populari. În anul acesta meșterii și artiștii populari își vînd și își expun creațiile în curtea și în sala de expoziție a Muzeului Țării Crișurilor. În aceste cîteva zile se pot face cumpărături sau se pot vedea

creațiile populare ale 88 de meșteri din toată România. În același timp pot fi vizionate și fotografiile reprezentantului românilor din Ungaria *Gheorghe Dulău*. Despre expoziția denumită „Satul meu” vom scrie mai amănunțit în numărul următor al Foi.

R.R.

Un milion pentru Pocei

Școala generală din Pocei

Primăria din Pocei a obținut de la Ministerul Patrimoniului Cultural Național un milion de forinți pentru reanimarea activităților de la căminul cultural din comună. Banii cîștigați prin concurs sînt asigurați pentru înzestrarea instituției cu bunuri indispensabile pentru organizarea diferitelor programe culturale. Decizia s-a adus săptămîna trecută la Budapesta.

Reamintim că în comuna bihoreană funcționează o Autogovernare

Românească, aici este sediul Asociației Autogovernărilor Românești din județul Bihor, precum există la Pocei și o Asociație a Comunității Românești, președintele acestor organizații, *Ioan Tanasi*, fiind totodată și vicepreședintele Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria.

Reprezentanța românească de aici insistă ca la școala generală din Pocei să se reia – după mai bine de trei decenii – predarea limbii române.

-ștf-

Frontieră deschisă pentru o singură zi

Sîmbătă, la 28 iulie, din nou va fi deschisă trecerea de frontieră la Cheresig și Körösnagyarsány. Anul trecut gazdele manifestărilor din zona neutră a frontierei româno-maghiară au fost cei din România, iar în acest an – prin rotație – urmează partea maghiară. Granița va fi deschisă între orele 8.00 și 20.00, iar în cursul zilei vor fi organizate mai multe manifestări culturale și întreceri sportive.

Mottoul săptămîinii:

„În orice țară, nu există cu adevărat decît două partide: partidul celor care îndrăznesc să spună NU și partidul celor care nu îndrăznesc. Cînd numărul celor care nu îndrăznesc covîrșește numărul celor care îndrăznesc, țara este pierdută.”

(Henry de Montherlant)

Poșta redacției

Mă numesc Știru Marius Liviu Helmuth, sînt născut la Reșița în anul 1941. Am absolvit Facultatea de Mecanică la Politehnica din Timișoara, în 1965. Tatăl meu, Știr Silvestru-Valeriu s-a născut la Giula, în anul 1906 (1907) și a fost fiul lui Știr David, care era proprietarul unei mori cu aburi din oraș. Bunicul a avut trei copii, dintre care eu am cunoscut-o pe mămăușa Știr Livia, născută în 1898. Familia bunicilor s-a mutat mai tîrziu, în 1917, de la Giula la Pâncota, loc în care s-au și stins în timp cu toții. Frații tatălui meu nu au avut copii.

Îmi amintesc cu plăcere faptul că, înainte de 1989, un prieten a fost abonat la *Foaia noastră*, pe care am citit-o și eu cu mare interes.

După 1989 am făcut două încercări de a ajunge la originile giulane ale familiei Știr, adresîndu-mă săptămînalului

lui românesc și Vicariatului Ortodox Român, dar nu am primit răspuns. Am încercat să explic această nereușită legînd-o de tumultul anului 1990. Apoi am renunțat la calea scrisului, propunîndu-mi să vizitez personal Giula, vizită pe care, din păcate, nu am reușit s-o realizez pînă astăzi. De aceea mă adresez din nou săptămînalului românesc în speranța ca, poate, prin presă cineva să mă poată ajuta în aflarea datelor privitoare la strămoșii mei giulani. Aș fi foarte bucuros și recunoscător pentru orice amănunte.

Știru Marius, Reșița
(Adresa exactă la Redacție)

Sperăm că rîndurile de mai sus vor stîrni interesul unor vechi giulani, care probabil sînt în stare să ajute în cercetarea familiei Știr(u).

Incomode

Un lucru sau un fenomen este incomod atunci, când te deranjează, te supără, îți tulbură liniștea. Dacă vi s-a întâmplat așa ceva, scrieți-ne și le publicăm. Nu pentru a provoca pe oricine, ci pentru a învăța din aceste întâmplări!

Nu avem burse suficiente ?!

De mai mulți ani, România oferă burse de studii și tinerilor români din Ungaria. Pentru anul universitar 2001/2002 s-au publicat aproape 50 de noi burse studenților noștri. Din păcate, nu s-a întâmplat încă să se înscrie atîția tineri, cîte burse ni se oferă din partea statului român.

După părerea conducătorului reprezentanței românești pe țară, expusă recent într-un ziar budapestan de mare tiraj, România ar putea ajuta și mai mult românii din Ungaria, de exemplu, prin lărgirea posibilităților de studii în România.

Nici profesorii nu se înghesuie

Mulțumită înțelegerii dintre cele două ministere ale învățămîntului de la București și Budapesta, profesorii români din Ungaria li s-a oferit și în această vacanță posibilitatea să se înscrie la cursuri universitare de vară din România. Cheltuielile sînt suportate de cele două ministere. Cei interesați au pornit spre Sinaia la acest sfîrșit de săptămîină. S-au folosit de posibilitatea oferită 9 profesori. De altfel, ni s-au asigurat 15 locuri.

-frățean-

Crește numărul românilor?!

În Bichiș, redactorul șef al unui ziar județean se teme, printre altele, de „românizarea” și „ortodoxizarea” țării, mai ales a părții de est a Ungariei. Ca exemplu concret amintește că o localitate din sudul județului, care în 1980 a fost populată 63% de unguri și 32% de români, azi aici ungurii sînt în minoritate: ei sînt numai 15%, pînă cînd românii au ajuns la 65%. Aș fi curioasă, care este acest sat...

-iova-

Dansuri românești la seratele Végvári

Vineri, la 27 iulie, încep la Giula seratele intitulate „Végvári esték”. Programele care se vor desfășura pînă duminică seara se arată foarte bogate. Bineînțeles, și anul acesta organizatorii oferă participanților programe variate: concerte, dansuri, concursuri etc. Între programele înșirate vor apărea pe scenă și dansatorii

echipei de dansuri populare „Cimbora” din Giula. Printre acești mici artiști vom afla și fețe cunoscute, deoarece Renata Rocsin din Giula și Nandor Cozma din Micherechi sînt membrii acestei echipe. Programul lor de aproape 30 de minute va începe vineri, la ora 17.50, pe scena Teatrului Cetății din Giula.

Descendenții lui Pomuț

Simona Stancu, născută Pomuț, este una dintre urmașele generalului american de origine română care a negociat cumpărarea Peninsulei Alaska de către Statele Unite de la ruși, în secolul 19. „Foarte puțină lume știe în România cine a fost George Pomuț. Poate doar cîțiva istorici”, spune femeia, în timp ce frunzărește un volum îngălbenit de vreme.

S-a născut la Giula, în 1818, într-o familie de români. Absolvirea Facultății de Drept a Universității din Pesta a fost urmată de înrolarea în armata ungară. Ulterior, în perioplul său forțat de eșecul revoluției maghiare de la 1848, se înscriu orașele Londra, Paris și destinația finală, America, unde întemeiază colonia New Buda și participă la războiul de secesiune. Numele lui Pomuț devine cunoscut în Statele Unite după ce mijlocește, în calitate de consul la Sankt Petersburg, cumpărarea Alaskăi de la ruși, pentru 7 milioane de dolari. Conform majorității istoricilor, Pomuț a fost înmormîntat, în 1882, în partea destinată săracilor în cimitirul din Smolensk.

Simona Stancu este urmașa fratelui lui George, Moise. „În România am fost întrebată o singură dată de odiseea lui George Pomuț. Pe vremea lui Ceaușescu, la o cabină de vot,

un bărbat m-a întrebant dacă știu cine a fost Pomuț, după ce îmi văzuse numele de familie pe buletin”, spune femeia, care lucrează actualmente la o bancă în București.

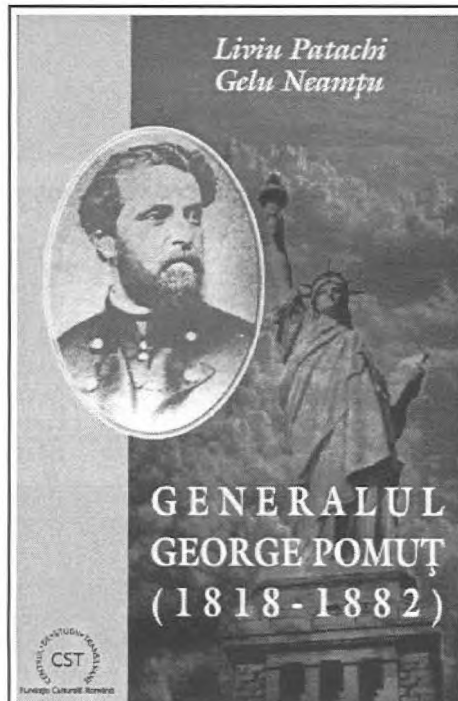
Asupra morții lui Pomuț planează misterul. „Din cîte am auzit, mormîntul ar fi acum în Statele Unite”, spune urmașa generalului Pomuț, însă nimic nu este

sigur. Alte necunoscute se păstrează de peste o sută de ani: de ce a plecat Pomuț din țară („o poveste nefericită de dragoste” – spune Stancu), cîți Pomuț mai trăiesc („am auzit că ar mai fi la Timișoara rude” – spune iarăși Simona Stancu), dar și ce avere a avut generalul. Familia știe că, în perioada interbelică, Constantin Pomuț, care era director al Băncii Naționale a României, a încercat să recupereze averea din America, însă nu a avut succes, pentru că perioada în care se puteau face cereri în acest sens expirase.

Cauza morții consulului Pomuț? „Mort de boală”, spun istoricii. „Asasinat, dar nu există dovezi”, afirmă Simona Stancu, care a aflat multe dintre aceste lucruri de la ceilalți membri ai familiei, dar și dintr-o carte despre românii din America, dăruită lui Constantin Pomuț de către Alexandru Vaida-Voievod.

Pomuț nu este singurul american de origine română care a căzut la datorie în solda Unchiului Sam. Într-o biserică ortodoxă din Cleveland (statul Ohio), există o placă memorială cu nume precum Victor Ackim, Emil Christescu, Sam Drăgoi, Pete Borzea, John Oprea și așa mai departe. Sînt peste 300 de nume.

(Articol din ziarul AZI, cu titlul „George Pomuț a negociat cumpărarea Peninsulei Alaska de la ruși”, apărut la 19 iulie 2001)

Carte despre un erou de legendă, născut la Giula

Nu demult a văzut lumina tiparului, la Cluj, o nouă carte despre viața și faptele generalului George Pomuț, născut la Giula, despre rolul lui în armata kossuthistă și în războiul civil american, precum și perioada cînd a fost consulul SUA la St. Petersburg. Cu „milioanele” lui Pomuț se ocupă un capitol întreg, dar multe lucruri sigure nu vom afla nici de aici. Volumul lui Liviu Patachi și Gelu Neamțu, cercetători științifici din Cluj-Napoca, poartă subtitlul: „Viața adevărată a unui erou de legendă” și a fost editat de Centrul de Studii Transilvane a Fundației Culturale Române.

Așteptăm scrieri pentru CALENDARUL ROMÂNESC 2002

Stimați Cititori, dragi Colaboratori, ca în anii trecuți așteptăm și în aceste săptămîni scrieri pentru calendarul din anul viitor. Vă rugăm să ne trimiteți interviuri, studii, scurte articole, fotografii care sînt de larg interes și care se potrivesc unei publicații antologice cum este CALENDARUL ROMÂNESC.

Așteptăm scrierile Dumneavoastră pînă la data de 30 septembrie a.c. pe adresa Foii, și vă mulțumim anticipat, conținnd pe colaborarea oricărui Cititor.

Pentru înlesnirea muncii de redactare ar fi util ca, în limita posibilităților, textele să ajungă la redacție pe dischetă sau e-mail: foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu.

Schimbări în conducerea Centrului Cultural al României de la Budapesta

Începînd cu 31 iulie va fi retras mandatul de diplomat și director al Centrului Cultural al României din Capitală, dar pînă la ora actuală nu se știe cine o va înlocui pe doamna Anamaria Pop. Poeta și traducătoarea română a fost distinsă în Ungaria cu diferite distincții literare. Prin activitatea ei, publicul român poate citi în traducere

românească scrierile celor mai renumiți scriitori maghiari, cum sînt Esterházy Péter, Göncz Árpád, Nádas Péter, Pomogáts Béla etc. În acel un an și jumătate cît a stat în fruntea instituției culturale române, doamna Pop a pornit un serial intitulat „Întîlniri”, unde lunar o dată intelectuali români și maghiari discutau despre diferite probleme actuale

din viața politică, literară, culturală a celor două popoare. Anamaria Pop s-a străduit să-i atragă și pe românii din Ungaria la programele Centrului Cultural, prin aducerea unor mari artiști români în mijlocul comunității, cum a fost concertul taragotistului Dumitru Fărcaș și spectacolul Teatrului Masca la Giula.

- va -

Festivalul prieteniei la Beiuș

La invitația Primăriei și Asociației de prietenie româno-maghiară din Beiuș, am participat împreună cu ansamblul de dansuri populare din Bichișciaba la „Festivalul Prieteniei” din Beiuș. Întîlnirea din orașul înfrățit s-a desfășurat sîmbătă, la 14 iulie.

La sosire, grupul nostru a fost întîmpinat de primarul orașului *Nicu Silviu Odoabașianu*, de președintele Asociației de prietenie *Teodor Puie* și de președintele filialei locale UDMR *Gheorghe Pop*. Pînă la începerea spectacolului, am avut ocazia să vizităm Peștera Urșilor de la Chișcău, un sat din apropierea Beiușului. Impresia pe care ne-a lăsat-o această peșteră „răcoroasă” în acea zi caniculară a fost una deosebit de frumoasă.

Încă de la intrarea în sala de spectacole a Primăriei am fost plăcut surprinși de modul în care a fost aranjată scena, aici fiind arborate trei steaguri: cel al României, cel al Ungariei și cel albastru-alb, care simbolizează prietenia dintre popoarele noastre. Spectacolul a fost deschis de corul „Lira” din Beiuș, condus de maestrul *Constantin Sava*. Am ascultat cîntecele „Mîndră-i fata bihoreană”, „Vino pe-nserat”, „Zamfira”, la acestea adăugîndu-se și un cîntec unguresc.

Pînă cînd dansatorii noștri s-au pregătit să urce pe scenă, la microfon s-au aflat *Teodor Puie*, primarul *Nicu Silviu Odoabașianu*, *Gheorghe Pop* și cel care semnează aceste rînduri, de fapt organizatorii acestui prim spectacol româno-maghiar de la Beiuș. *Teodor*

Puie a mulțumit oaspeților din Bichișciaba prezența la acest festival al prieteniei, care dovedește adevărata

Cebanii au adus donații pentru nevoiașii din Beiuș

relație de bună înțelegere între orașele noastre, și, în sens mai larg, între popoarele noastre. Cu această ocazie, am invitat și noi corul „Lira” să participe la Ziua Culturală a Românilor din Ungaria, care se va ține la

un pic beiușeni. Dansatorii cebani, cu un elan foarte dinamic și cu mare succes, au interpretat dansuri româ-

Dansuri românești interpretate de jucăuși unguri

noi, la sfîrșitul lunii septembrie. Primind posibilitatea să-mi exprim gîndurile, sentimentele, am remarcat modul călduros în care sîntem primiți întotdeauna la Beiuș, prin aceste gesturi simpatice simțîndu-ne și noi

va exista și pe mai departe o sinceră relație de prietenie româno-maghiară.

Gh. Gros
președinte, Uniunea
Românilor din Bichișciaba și
Autogovernarea Românilor
din Bichișciaba

Românii din Darvaș în excursie la Moneasa

După diferitele tabere organizate pentru comunitatea noastră în România, nu peste mult va avea loc o nouă excursie. De această dată, Autogovernarea Românească din Darvaș, în colaborare cu Direcțiunea taberelor de vară a județului Arad s-au angajat pentru sprijinirea excursiei a unui grup de români din Ungaria la Moneasa. Excursia turiștilor din Darvaș se va desfășura în prima parte a lunii august. R. Ruja

Cei mai mulți vin din România

În primele șase luni ale anului 2001 au primit cetățenia ungară 4.042 de persoane, dintre care 2.470 provin din România, relevă un raport al Biroului pentru imigrație și cetățenie al Ministerului Ungar de Interne, dat publicității duminică la Budapesta, relatează MTL.

Potrivit aceluiași document, 733 de persoane care vor beneficia de cetățenia ungară au ca țară-sursă lu-

goslavia, în timp ce alte 465 de persoane care au primit cetățenia ungară au sosit din Ucraina.

Printre cei cărora autoritățile de la Budapesta le-au acordat cetățenie în primele șase luni ale anului curent figurează 66 de persoane din Slovacia, 65 din Rusia, 43 din Polonia, 25 din Croația, 15 din Germania, 10 din Vietnam, 7 din Bulgaria și 6 din Kazahstan.

(Rompres)

DIN ALTE SURSE

Românii nu mai au voie să-și înjure vecinii de peste graniță

Schimbul de obiecte, comiterea de gesturi sau expresii jignitoare, ori vorbitul cu vecinii peste fișia de graniță se pedepsesc cu amenda cuprinsă între 5 și 50 de milioane de lei sau chiar cu închisoare. În graba de a îndeplini cerințele Comunității Europene privind securizarea granițelor țării, Guvernul României a adoptat în regim de urgență un act normativ (O.U.G. 105) cu prevederi exprese și sancțiuni drastice pentru locuitorii zonelor de graniță. Ordonanța de urgență prevede reguli stricte privind pescuitul în apele de frontieră, activitățile de agrement și sportive în aceste zone, pășunatul animalelor, vînătoarea etc.

Întîlnire Papa - Bush

Papa Ioan Paul al II-lea i-a cerut, luni, președintelui american *George W. Bush* să acționeze împotriva sărăciei în lume și în favoarea chestiunilor etice, referindu-se în special la cercetările oamenilor de știință americani în ceea ce privește crearea embrionilor umani. Suveranul Pontif a subliniat „responsabilitatea specială” a Statelor Unite în ceea ce privește reducerea diferențelor de bogăție între țările din nord și cele din sud.

„Primăvara” trupei Vama Veche poate fi ascultată doar în Oradea, Timișoara, Arad

Ascultătorii postului de radio Europa FM și toți fanii trupei Vama Veche sînt invitați să participe la trei concerte extraordinare. La aceste concerte poate fi ascultat și noul cîntec Vama Veche „Primăvara” piesă care, conform membrilor trupei, nu va fi inclusă pe viitorul album. Concertele din Oradea, Timișoara și Arad vor începe la orele 21.00, primul concert fiind cel din Oradea (25 iulie), în Club Seven.

Cotidianul

O vară nebună cu muzică bună

Perla Litoralului românesc, Mamaia, este începînd cu 20 iulie gazda unui adevărat maraton muzical. Între 26 și 29 iulie, la Teatrul de Vară din Mamaia se desfășoară ediția inaugurală a Festivalului Național al Cîntecului și Dansului Popular. Organizatorii au anunțat că la festival vor participa cei mai cunoscuți interpreți ai genului, din toate regiunile țării. Cel mai așteptat eveniment muzical este, însă, Festivalul de muzică pop, care se va desfășura între 9 și 12 august, tot la Teatrul de Vară din stațiune.

Rapid cere daune materiale lui Honvéd Budapesta

Lotul Rapidului a făcut doar două zile de cantonament în Ungaria, în loc de zece cum era preconizat, din cauza condițiilor slabe oferite de cei de la clubul Honvéd Budapesta. Înțelegerea dintre cele două grupări a fost făcută după transferul lui *Marius Sasu* de la clubul feroviar la cel ungar, în urma căreia diriguitorii grupării din Budapesta să dea o sumă de bani și să aranjeze un cantonament de zece zile. Care nu au mai fost zece, astfel că Rapid a ieșit în dezavantaj.

Bani din buget pentru biserică

În anul 2001, Ministerul Patrimoniului Național (MPN) asigură Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria 20,791 milioane de forinți. Dotarea din bugetul de stat conține și sprijinul bănesc de 9,86 milioane de forinți, subvenție asigurată pentru acoperirea cheltuielilor de funcționare a bisericii românești pe anul 2001. Suma întregeste donația cetățenilor care virează în fiecare an 1% din impozitul personal pentru Biserica Ortodoxă Română din Ungaria. În 1999, numărul acestora era de 307, iar în anul 2000 s-au găsit 313 persoane care s-au folosit de această posibilitate și au sprijinit în mod direct Biserica Ortodoxă Română din Ungaria.

Tabelul alăturat, întocmit de către MPN indică cifrele (în mii de forinți) ale

subvențiilor acordate doar de ministerul de resort. Raportul portofoliului subliniază că în anul venirii în Ungaria a noului episcop ortodox român, *Prea Sfințitul Sofronie Drincec*, au fost asigurați din partea Ministerului Cultelor un milion de forinți pentru pregătirea primirii și instalării la Giula a noului conducător al Bisericii. Subvenții suplimentare au mai fost asigurate cu zece ani în urmă, atunci 1,34 milioane de forinți, și în anul 1992, o jumătate de milion de forinți.

Lucrările de renovare de la bisericile ortodoxe sînt subvenționate și de către Ministerul Justiției, dat fiind că portofoliul este însărcinat cu administrarea problemelor minorităților din cadrul guvernului de la Budapesta, inclusiv a Oficiului pentru Minoritățile din

Anul	Subvenții pentru funcționare	Reconstrucții	Activități de arhivare	Catehizare la școli	Total
1990	368	" "	" "	" "	368
1991	600	1 000	" "	" "	2 940
1992	1 300	3 600	" "	" "	6 890
1993	1 332	5 013	3 000	" "	9 345
1994	7 021	10 000	3 020	" "	20 041
1995	7 000	10 000	3 020	" "	20 020
1996	7 000	10 000	2 524	" "	19 524
1997	7 348	10 000	2 800	" "	20 148
1998	9 860	10 000	3 000	" "	22 860
1999	9 860	18 000	3 800	737	34 134
2000	9 860	4 000	3 800	506	18 167
2001	9 860	6 000	3 900	1031	20 791

țară. Din sursa bugetară de intervenție a ministerului în discuție, în anul 1999 s-a dat 1 milion de forinți pentru biserică din Apateu, în 2000 s-au asigurat 2,75 milioane pentru biserică din Otlaca-Pustă, iar în

2001 s-au acordat 2 milioane de forinți, tot pentru Apateu. Urmează ca din această sursă să fie distribuite noi sume și pentru continuarea lucrărilor de renovare de la Capela ortodoxă română din Curtea

Gojdu din Budapesta. Pentru lucrările de aici, Ministerul Patrimoniului Național a asigurat în anul 2001 patru milioane de forinți. Suma este inclusă în cifrele tabelului de mai sus.

-ștf-

Monede naționale, adio!

Știrea că peste cinci luni, mai exact la 1 ianuarie 2002, în cadrul Uniunii Europene (EU) se va introduce ca valută unitară euroul, pînă acuma m-a lăsat rece. Mi-am zis că, nefiind nici de specialitate, nici bancher, problema aceasta o vor rezolva cei care se pricep.

Asta pînă acum citeva zile, cînd mi-au căzut în mîini niște ziare franceze și portugheze care, chiar dacă nu dădeau alarma cu clopotul, făceau destul haz de necaz, în privința reformei monetare care afectează direct zeci de milioane de europeni. În asemenea situații prefer să-i citez pe clasici. De data asta, bunăoară, pe W. Shakespeare cu „Mult zgomot pentru nimic” sau pe mai puțin cunoscutul rus Al. Griboiedov, cu „Prea multă minte strică”.

Stau și mă întreb: oare ce teme, ce motiv serios are toată povestea asta cu noua monedă europeană, cu euro? Luînd lucrurile în serios, trebuie să precizez că asta nu numai că nu e glumă sau păcăleală de 1 aprilie, dar nu e nici poveste. E un lucru, o măsură cît se poate de serioasă și complexă, de importanță mult mai mare decît ne-am pu-

tea imagina la ora actuală.

E cert că deocamdată 12 monede naționale, printre ele marca germană, francul francez, lira sterlină, lira italiană și altele vor ajunge în curînd în situația de a fi căutate doar de colecționari, de numizmatici, mijlocul legal de plată devenind euroul. Nu-mi vine să cred că, de pildă, marca germană, denumită în viața financiară internațională cu impunătorul DM (Deutsche Mark) mîine va ajunge în mîinile colecționarilor, locul ei și a altora urmînd să fie ocupat de euro cu gologănușii săi, eurocenți, care se bat deja.

Răsfoiesc întîi graficile și paginile explicative ale Agenției de Sondaje Eurobarometru. Din cîte pot să constat, 59% dintre cei chestionați așteaptă cu bucurie euroul, o zecime din ei cu optimism, iar 30% sînt sceptici. Alte întrebări: De ce se opun? Cu ce folos? După părerea mea, în general lumea nu cunoaște și nici nu-și dă seama, despre ce e vorba. Mulți consideră introducerea banului nou ca o curiozitate, ca ceva atractiv, ca orice lucru nou. Dreptate au alături de optimiști și cei care, cugetînd, se împotrivesc sau cel puțin se situează pe

poziție de așteptare.

Mulți oameni se întrebă, dacă nu ar fi fost mai bine să rămînă ca monedă unitară, să zicem, marca germană sau dolarul american, în cazul cărora lumea este deja familiarizată cu mișcările zilnice ale bursei și cele ale cursurilor. Răspunsul e un nu categoric! Marca ar fi avut serioase șanse ca să ajungă în această poziție de onoare, dacă pe vremuri Germania hitleristă n-ar fi vrut să subjuge tocmai continentul european, încît milioane de oameni sînt cuprinși și astăzi de teama acestui pericol. O argumentație justă. În ce privește dolarul, ignorarea lui se explică tot cu veșnica străduință a Europei de a se afirma, de a fi ea însăși (în ce privește cuprinsul, după președintele De Gaulle „de la Oceanul Atlantic pînă la Urali”), ca voința independenței față de Statele Unite ale Americii. Trendul mi se pare și mai fresc.

Următoarea întrebare: oare euro va fi competitiv față de cele două monede amintite? Deocamdată, enigmă. Și încă una: introducerea monedei unice, lichidînd un sistem financiar edificat și confirmat timp de secole, ce consecințe

negative va avea imediat sau pe durată? Asta, fiindcă o asemenea schimbare radicală va trebui să aibă, fără doar și poate, o perioadă de tranziție. Pe de altă parte, o reformă de o asemenea anvergură, dacă nu e bine pregătită, poate să provoace o gravă criză financiară zguduind din temelii nu numai sistemul financiar al UE, ci chiar pe cel al lumii întregi.

Deci, e ușor să ne dăm seama de pe acum de ponderea introducerii euroului în UE. În primul rînd, e vorba despre cei dinăuntru. Nu le va fi ușor să se ducă zilnic la prăvăliuța obișnuită și să socotească alt preț, să plătească cu altă monedă. Va fi greu ca lumea să se obișnuiască cu noile automatisme financiare, să rezolve toate manipulările bancare, gestiunile, viramentele și chiar cumpărăturile din casă. Totul va fi nou, schimbat, preschimbat, comutat, adaptat noului sistem, mecanismului necunoscut. Vor trebui, de asemenea, preschimbate monedele naționale aflate încă în circulație. O mare problemă, în acest sens, o constituie marca germană, fiindcă 40% din fonduri se află în afara granițelor, în anumite țări, ca rezerve ale

bugetului de stat. Și, pe urmă, va trebui retipărită întreaga administrație, birocrația financiară, figurînd pe ele, de la 1 ianuarie 2002, numai Euro sau EU. Ce cheltuieli suplimentare enorme!

E vorba însă și despre noi, cei de dinafară, fiindcă vom ajunge în zonă ca turiști sau ca oameni de afaceri. Iar vrînd să fim cazați, hrăniți, serviți ca lumea, va trebui, să avem cu noi nu monede naționale, ci euro. Grăbiți-vă, deci, să preschimbați marca germană, francul francez ținut în rezervă sub saltele, să faceți rost cît mai repede de cartele pentru noile automate, ca odată ajungînd în aria noii monede, să nu aveți probleme de plată, să vă puteți achita datoriile în noua monedă unional-europeană.

Al. Ardelean

Foiaia românească
poate fi citită
și pe Internet
www.foaia.com

Tot mai puțini, dar bucuroși și nădăjduiți în Domnul

Mîngîietorul nostru Isus Cristos ne-a promis că unde 2 sau 3 se adună în numele Lui, acolo și El va fi printre ei. Această promisiune nu s-a învechit nici în zilele noastre. Știm cu toții că Dumnezeu a fost și este același pînă în

logia din Suceava, am participat și eu la serviciile divine din această zi. Ora de rugăciune a fost condusă de fratele Papp, iar la serviciul divin Cuvîntul lui Dumnezeu l-a vestit fratele Miron. Frații și surorile cenădene ne-au primit cu

o persoană, de care ne bucurăm foarte mult. Din nefericire însă, la noi, de 2-3 ani nimeni nu și-a mai predat viața în Mîna Domnului. Unii au plecat la oraș, s-au căsătorit în altă parte, cei în vîrstă au plecat în Împărăția Veșnică a lui Dumnezeu, iar alții au fost nepăsători, s-au lăsat de credință sau au plecat la alte biserici.

– Care este vîrsta medie a credincioșilor? Participă tineri la serviciile divine de duminică?

– Fiecare dintre noi este pensionar. Tineri nu au mai fost membri în biserică de pe vremea tinereții noastre.

– Știm că nu aveți pastor propriu. Cine vă vestește Cuvîntul lui Dumnezeu din duminică în duminică?

– Sîntem mult ajutați de frați din Seghedin, din Chitighaz și din Micherechi. În prima duminică a fiecărei luni eu conduc serviciul divin, pe de o parte pentru că eu sînt conducătorul și presbiterul bisericii, iar pe de altă parte pentru că dintre membri numai eu am obișnuit să predic. Frații și surorile celelalte slujesc altfel. În a doua săptămîna a lunii Cuvîntul lui Dumnezeu este vestit de fratele Kübler János, pastorul Bisericii

Baptiste din Seghedin, care este și pastorul cercului Seghedin. Deoarece și noi aparținem acestui cerc, în duminica respectivă luăm parte la Cina Domnului împreună cu fratele Kübler. În a treia duminică sîntem vizitați de fratele Dumitru Rus din Chitighaz, iar în a patra de frați din Micherechi. Fiecare dintre ei ne fac mare bucurie și petrecem împreună o zi binecuvîntată.

– Ce se întîmplă dacă oarecare dintre ei nu ajunge la serviciul divin? S-a mai întîmplat vreodată că nu s-a ținut programul?

– Slavă Domnului, pentru că nici o dată nu s-a întîmplat așa ceva. Dacă dintr-un anumit motiv vi-

zita fraților este împiedicată, eu totdeauna stau la dispoziție, mă pregătesc cu predică pentru fiecare duminică. Tocmai din această cauză nu plec de acasă nici o dată la sfîrșit de săptămîină. Pînă eu trăiesc, și Domnul Cel Bun mi-o îngăduie, eu nu las să se amîne serviciul divin.

– Nu sînteți deznădăjduiți din cauza reducerii credincioșilor?

– Nu, de loc. Mă bucur foarte mult și dacă sîntem puțini. Credem că Dumnezeu ne ajută prin Duhul lui Cel Sfînt să fim statornici în credință și să ne pregătim cu fiecare clipă pentru Veșnicia petrecută împreună cu El și cu cei dragi ai noștri.

Rita Ruja

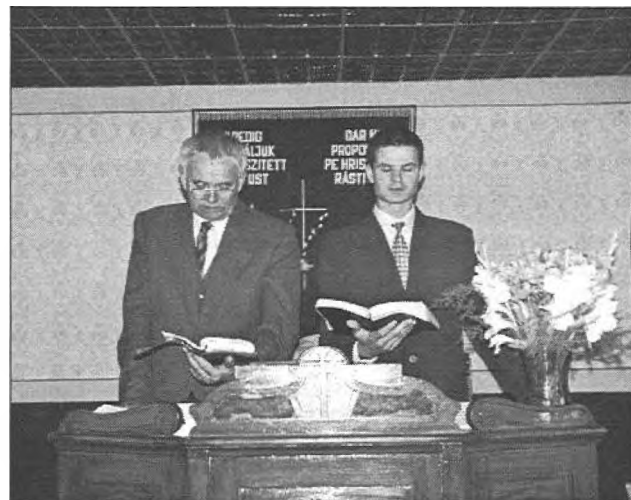
Credincioșii statornici la serviciul divin

veci. El nu se schimbă, nu se îndepărtează de noi, nu uită de noi și nu ne părăsește nici în bine, nici în rău. Dacă totuși în perioada problemelor simțim așa ceva, este pentru că noi uităm de El, noi ne îndepărtăm de calea și poruncile Lui. Dar cei care își pun nădejdea în El, nu se dezamăgesc.

Biserica Baptistă Română din Cenadul Unguresc, la 93 de ani de la înființarea bisericii are 17 membri. Sînt puțini, dar fericiți în Tatăl Cel Sfînt. Frații de acolo sînt vizitați și sprijiniți în mod spiritual de frați din Seghedin, Chitighaz, Micherechi și din alte biserici baptiste. În săptămîna trecută, la 22 iulie, Biserica din Cenad a fost vizitată de frați din Micherechi. Împreună cu fratele Teodor Papp și fratele Cornel Miron, student la Teo-

multă dragoste și entuziasm. Au fost foarte bucuroși, pentru că i-am vizitat și am petrecut împreună o zi atît de binecuvîntată. După programul de după-masă am stat de vorbă cu fratele Ioan Ardelean, conducătorul bisericii, care ne-a povestit puțin despre comunitatea lor.

– Cînd s-a înființat biserica, în anul 1908, numărul membrilor activi a fost 20-30. În anii 1950-60 au umblat la adunare peste 100 de credincioși; am avut cor cu 30 de membri și fanfară de 12 persoane. Biserica noastră a fost cea mai mare din jurul Seghedinului. În anii respectivi se mai botezau cîte 15-17 credincioși. Dar de atunci lucrurile s-au schimbat. Au trecut zeci de ani și numărul membrilor a tot scăzut. Nu se mai botează decît cîte

Frații Teodor Papp și Cornel Miron au vestit Cuvîntul Domnului

Programul de duminică al bisericilor baptiste

Cenadul Unguresc
ora 9.30 și 14.00 – serviciu divin

Chitighaz
ora 9.00 – oră de rugăciune
ora 10.00 și 15.00 – serviciu divin

Micherechi
ora 9.00 – oră de rugăciune
ora 10.00 și 17.00 – serviciu divin

Iacob Coman

Dorim să Te primim

Doamne, Tu ne-ai ales
Pentru un bine-al nostru
Pe vremea cînd noi nu am vrut.
Ca pe-un mînunchi de flori
În parte ne-ai cuprins de subsiori
Să-ți fim ai Tăi moștenitori,
Și noi n-am vrut.

Doamne, Tu ai venit.
Pentru un bine-al nostru
Bătînd la uși din zi în zi necontenit.
Ne-ai socotit ai Tăi
Așa cum eram răi
Și erau plînși obrajii Tăi,
Dar noi nu Te-am primit.

Doamne, Tu ne-ai rugat,
Să vrem întru vecie
În ale noastre suflete prezența Ta.
Dar noi Te-am alungat

Lovind obrazu-Ți lăcrimat,
Te-am răstignit și te-am scuipat,
Și nu voirăm mila Ta.

Doamne: că Tu ne-ai ales,
Că Tu ai venit, că Tu ne-ai rugat,
E rod al cerului plecat,
Pe Golgota ca semn de jertfă, milă...
Tu ne-ai ales,
Tu ai venit,
Tu ne-ai salvat,
Din dragoste și nu de silă.

Doamne, ajută-ne
Ca și noi să Te-alegem
Spre Tine să venim și rugă să-ți nălțăm,
O, vino iar ca la ai Tăi,
Popor ales, din munți și văi,
Ne iartă pentru c-am fost răi,
Și-ajută-ne să Te primim și să Te lăudăm.

Nichifor Crainic

Cîntecul potirului

*Cînd holda tăiată de seceri fu gata,
Bunicul și tata
Lăsară o chită de spice-n picioare
Legînd-o cucernic c-un fir de cicoare,
Iar spicele-n soare sclipeau mătăsos
Să-nchipuie barba lui Domnu Cristos.*

*Cînd pîinea-n cuptor semăna cu arama.
Bunica și mama
Scofînd-o sfielnic cu semnele crucii,
Purtau parcă moaște cinstite și lucii
Că pîinea dînd abur cu dulce miros
Părea că e fața lui Domnu Cristos.*

*Și iată potirul la gură te-adeuce,
Iisuse Cristoase, Tu jertfă pe cruce.
Hrănește-mă, carne de sfînt Dumnezeu.
Ca bobul din spice și mustu-n ciorchine
Ești totul în toate și toate prin tine.
Tu pîinea de-a pururi a neamului meu.*

*Din coarda de viță ce-nfășură crama
Bunica și mama
Mi-au rupt un ciorchine, spunîndu-i povestea.
Copile, grăiră, broboanele-acestea
Sînt lacrimi de mamă vărsate prinos
La casnele Domnului nostru Cristos.*

*Apoi, cînd culesul de struguri fu gata
Bunicul și tata
În joc de călcîie zdrobind nestemate
Ce lasă ca rana șiroaie-nspumate,
Copile, grăiră, e must sîngeros
Din inima Domnului nostru Cristos.*

*Și iată potirul la gură te-adeuce.
Iisuse Cristoase. Tu jertfă pe cruce:
Adapă-mă, sînge de sfînt Dumnezeu
Ca bobul în spice și mustu-n ciorchine
Ești totul în toate și toate prin tine.
Tu vinul de-a pururi al neamului meu.*

*Podgorii bogate și lanuri mănoase,
Pămîntul acesta, Iisuse Cristoase,
E raiul în care ne-a vrut Dumnezeu.
Privește-te-n vie și vezi-te-n grîne
Și sîngeră struguri și frînge-te-n pîine.*

Potir din secolul XIX (Bichiș)

O biserică ortodoxă în cel mai frecventat loc al Budapestei

Ministerul Patrimoniului Cultural Național sprijină îngrijirea diferitelor monumente arhitecturale din țară prin subvenții acordate organizațiilor civile pe bază de concurs. Rezultatele concursului au fost publicate în aceste zile.

Din numeroasele subvenții evidențiem aici sprijinul de 3 milioane de forinți acordat Fundației culturale din Jaca pentru lucrările de reconstrucție de la Castelul Rhédey din centrul comunei bihorene.

Fundația patrimoniului universal al Budapestei a primit tot 3 milioane de forinți. Subvenția s-a dat pentru începerea lucrărilor de reconstrucție a celui de-al doilea turn al bisericii ortodoxe din piața Petőfi din capitala Ungariei. Inițial, biserica avea două turnuri, dintre care unul s-a dărîmat în timpul celui de-al doilea războiului mondial. Turnul ciuntit n-a fost însă refăcut nici pînă în zilele noastre, deși biserica se află într-unul dintre cele mai frumoase puncte din centrul Budapestei, pe promenada de pe cheiul Dunării, sconsiderată patrimoniu universal.

Clădirea a fost ridicată între anii 1791 și 1801 de către grecii și românii din Pesta, care și-au dorit o biserică proprie, separată de sîrbi, „o biserică deosebită, în care să se laude Dumnezeu în limba noastră”. (Despre aceste evenimente aflăm din scrierile preotului *Marius Maghiaru* și ale cercetătoarei *dr. Maria Berényi*, publicate în lucrări consacrate istoricului românilor din Budapesta.) Lîngă parohie funcționa și o școală confesională greco-română. În biserica greco-valahă din piața Petőfi au slujit preoții *Ioan Todorovici, Ioan Roșiu, Ghenadie Popescu, Ioanichie Miculescu*, cu toții personalități de seamă ale coloniei române din Pesta.

Majoritatea enoriașilor români ai parohiei proveneau din familiile de negustori macedoneni. Între timp, din Transilvania se stabilesc în capitala Ungariei tot mai mulți români, care, la rîndul lor, doreau și ei să devină membri cu drepturi depl-

ne ai parohiei greco-române. După sursele citate mai sus, primirea lor n-a fost acceptată în unanimitate, deoarece întemeietorii parohiei, grecii și macedoromânii, aveau rezerve față de numărul tot mai mare al noilor veniți. De asemenea, ei nu voiau să ajungă sub jurisdicția Bisericii Române din Transilvania. Conviețuirea grecilor și românilor în biserica din Pesta a durat exact un secol, căci din cauza neînțelegerilor privitoare la folosirea limbii liturgice, românii s-au retras din bi-

serica din piața Petőfi. Ei au primit în 1900 un nou locaș de închinare într-una din clădirile Fundației Gojdu, pe locul unde se află și astăzi. Biserica Ortodoxă Română din Budapesta a sărbătorit la finele anului 2000 o sută de ani de la înființarea Capellei din Curtea Gojdu, în strada Holló nr. 8.

Biserica din piața Petőfi nr. 2 al Budapestei este azi catedrala cultului ortodox maghiar, aici își are sediul Biserica Ortodoxă Maghiară.

-frățean-

Orarul slujbelor ortodoxe de duminică, 29 iulie 2001

Apateu	– ora 11.00	– pr. Origen Sabău
Bătania	– ora 10.00	– pr. Ilie Ciocan
Bichișciaba	– ora 9.00	– pr. Teodor Marc
Budapesta	– ora 10.00	– pr. vicar Marius Maghiaru
Catedrala	– ora 10.00	– P.S. Sofronie, Episcopală, Giula pr. vicar Pavel Ardelean
Cenadul Unguresc	– ora 9.30	– pr. Aurel Becan
Crîstor	– ora 10.00	– pr. Alexandru Șereș
Giula II	– ora 10.00	– pr. Petru Pușcaș
Jaca	– ora 10.00	– pr. Cosmin Pop
Micherechi	– ora 9.00	– pr. Ioan Bun
Otlaca Pustă	– ora 9.00	– pr. Teodor Rocsin
Săcal	– ora 9.00	– pr. Origen Sabău

Programul Adunării „Oastea Domnului” din Micherechi

Duminică	ora 17.00	– program religios
Marți	ora 18.00	– oră de rugăciune

File de istorie pentru copiii români

2

„Io Mircea, mare voievod și domn...”

Mircea cel Bătrîn (1386–1418)

La sfârșitul secolului al XIV-lea, pe tronul Țării Românești a urcat voievodul Mircea, din dinastia Basarabilor, care a domnit timp de 32 de ani. În timpul acestui voievod, hotarele țării au cunoscut cea mai mare întindere. În hrsoavele (documentele) vremii stă scris că voievodul Mircea stăpânea „...toată țara Ungrovlahiei și părțile de peste munți, încă și spre părțile tătarești, și Almașului și Făgărașului herțeg, și Banatului de Severin, domn și de amîndouă părțile de peste toată Dunărea și pînă la Marea cea Mare și cetății Dirstorului stăpînitor...”. Mircea a fost un diplomat iscusit. A avut relații de prietenie cu domnitorul Moldovei Petru Mușat; a ajuns la alianță cu regele Poloniei Vladislav Jagello și cu Sigismund de Luxemburg, regele Ungariei. Părțile stăpînite de el au cunoscut o puternică înflorire economică și culturală. S-au dezvoltat: mineritul, meșteșugurile și comerțul cu orașele din Transilvania, mai ales cu Brașovul, dar și cu Moldova și Polonia. Mircea cel Bătrîn a întărit cetăți și a construit biserici. Astfel, pe malul Oltului a ridicat mănăstirea Cozia, despre care poetul Grigore Alexandrescu a scris poezia *Umbra lui Mircea. La Cozia*. În această mănăstire se găsește mormîntul voievodului Mircea.

În 1394 Baiazid Fulgerul, sultanul turcilor, atacă Țara Românească cu o armată foarte numeroasă. Armata lui Mircea cel Bătrîn era mult mai mică. Însă voievodul român a reușit să-i înșele pe turci. El i-a învățat pe locuitori să fugă din fața oastei sultanului, să se adăpostească în locuri sigure și să dea foc satelor. Astfel turcii n-au găsit nici cereale, nici animale în drumul lor, așa că au flămînzit zile întregi. Noaptea, oștenii lui Mircea ieșeau de prin pădurile în care stăteau ascunși și-i hărțuiau fără încetare pe turcii înfomețați. Obosiți, turcii au ajuns pe malul Argeșului, nu departe de Curtea de Argeș, capitala de atunci a Țării Românești. Aici, într-un loc mlăștinos numit *Rovine*, oștirea română și armata turcească s-au încleștat sîngeros. Cronicile spun că „cerul nu se mai putea vedea de desimea săgeților”. Sultanul Baiazid, auzind că dinspre Timișoara se pregătesc să-l atace și trupele regelui Ungariei, aliatul lui Mircea, s-a retras în grabă. Versuri nemuritoare despre gloria românilor în bătălia de la Rovine a scris Mihai

Eminescu în poezia *Scrisoarea III*. Poetul închipuie un dialog între sultanul Baiazid Fulgerul și Mircea. Voievodul român e înfățișat ca un bătrîn simplu. Cînd sultanul îi spune cu dispreț că românii nu se vor putea împotrivi puternicei armate otomane, Mircea rostește celebra frază: „N-avem oști. Dară iubirea de moșie e un zid care nu se-nfiorează de-a ta faimă, Baiazid!”. Într-adevăr, la Rovine a avut loc prima mare înfruntare dintre turci și români.

La scurt timp, în 1386, țările creștine se hotărăsc să pornească o cruciadă pentru izgonirea turcilor din Europa. La cruciadă a participat și Mircea cel Bătrîn. El chiar s-a oferit să atace primul cu armata sa, deoarece cunoștea de acum felul cum se bat turcii. Însă regele Ungariei n-a fost de acord ca voievodul român să pornească lupta, ci i-a încredințat ducelui Burgundiei primul atac. Bătălia a avut loc la Nicopole, în sudul Dunării; cavalerii ducelui au fost înfrinți de armata turcească.

Țările pe care turcii le-au cucerit au format *Imperiul Otoman*, numit așa după întemeietorul legendar al Turciei, Othman sau Osman. Țările aflate sub dominație turcească erau obligate să plătească sultanului o dare în bani, numită *tribut* sau *haraci*. Mircea cel Bătrîn a reușit – din păcate doar pentru scurt timp – să-și scape țara de obligația de a plăti haraci turcilor.

Voievodul Mircea a apărut mulți ani independența țării sale, ținînd piept turcilor. Pentru că domnia i-a fost lungă, dar și pentru înțelepciunea sa, a fost numit Mircea cel Bătrîn. Unii istorici l-au numit și Mircea cel Mare, asemănîndu-l cu un alt mare domnitor român, cu Ștefan cel Mare al Moldovei, din dinastia Mușatinilor.

Stimați dascăli, iubiți copii!

Printre cele mai importante momente ale reformei învățămîntului nostru este introducerea în programa școlară a noțiunilor de cultură și civilizație românească. Din cadrul acestui domeniu de învățămînt nu vor putea lipsi cunoștințele de istorie a românilor. Cu credința că v-ar putea fi de folos, Foaiă românească începe în numărul de față un serial care va cuprinde cunoștințe elementare despre istoria poporului român, redată cît mai aproape de înțelegerea copiilor. Scurtele „lecții” nu vor respecta ordinea cronologică, obișnuită în manualele de istorie. Dar la sfârșitul serialului, aceia care vor urmări număr de număr săptămînalul românesc își vor putea alcătui o carte de istorie; iar cei care în final vor trimite pe adresa noastră sumarul acestei cărți, cu titlurile „lecțiilor” așezate în ordine cronologică, vor avea parte de un premiu: o excursie avînd ca scop vizitarea unui obiectiv istoric românesc. Deși e vacanță, apelăm la însușeștii noștri pedagogi să-și îndrumme învățăceii și să-i îndemne să-și alcătuiască prima lor carte de istorie a românilor.

Mihai Eminescu

Scrisoarea III

(fragment)

Iată vine-un sol de pace c-o năframă-n vîrf de băț.

Baiazid, privind la dînsul, îl întreabă cu dispreț:

– Ce vrei tu?

– Noi? Bună pace! Și de n-o fi cu bănat, Domnul nostru-ar vrea să vază pe măritul împărat.

La un semn deschisă-i calea și s-apropie de cort
Un bătrîn atît de simplu, după vorbă, după port.

– Tu ești Mircea?

– Da-mpărate!

– Am venit să mi te-nchini,

De nu, schimb a ta coroană într-o ramură de spini.

– Orice gînd ai, împărate, și oricum vei fi sosit,

Cît sîntem încă pe pace, eu îți zic: Bine-ai venit!

Despre partea închinării însă, doamne, să ne ierți,

Dar acu vei vrea cu oaste și război ca să ne cerți,

Ori vei vrea să faci întoarsă de pe-acuma a ta cale,

Să ne dai un semn și nouă de mila măriei-tale...

De-o fi una, de-o fi alta... Ce e scris și pentru noi,

Bucuroși le-om duce toate, de e pace, de-i război.

Sultanul Baiazid și Mircea cel Bătrîn

SĂ RÎDEM!

La ora de istorie, la lucrare se cere să se numească unsprezece mari personalități. La sfârșitul orei, profesoara zice:

– Bulă, tu de ce nu ai predat încă lucrarea?

– Doamnă profesoară, nu știu pe cine să pun pe post de mijloc central...

Limita punctajului pentru admiterea în instituțiile superioare

La 20 iulie a.c., instituțiile superioare din Ungaria au stabilit limita punctajelor pentru admitere. Viitorii studenți au putut înainta dosare în număr nelimitat, dintre care numai unul poate fi acceptat. Cei care au adunat punctele necesare, au reușit să intre la facultatea dorită. În cazul fiecărei secții apar pe primul loc punctele necesare studiilor sprijinite de stat, iar apoi ale celor cu plată. Punctele necesare pentru secțiile românești în cadrul instituțiilor superioare din Ungaria sînt următoarele:

- Universitatea Eötvös Loránd din Budapesta – română; la zi; 100; 106
- Institutul Pedagogic Juhász Gyula din Seghedin – română – desen; la zi; 100
- română – engleză; la zi; 76
- română – educație fizică; la zi; 76
- română – istorie; la zi; 120
- Facultatea Tessedik Sámuel din Bichișciaba – educatoare de naționalitate română; la zi; 115
- educatoare de naționalitate română; fără frecvență; 108
- învățător de naționalitate română; fără frecvență; 109; 60
- învățător de naționalitate română; postuniversitar; fără frecvență; 60 (cu plată)

R. R.

DE NECREZUT!

- Cu ce s-a ocupat Casanova la bătrînețe? – *A fost bibliotecar*
- De unde provine denumirea insulei Rhodos? – *Se numește după o floare, un fel de trandafir*
- Unde se află Biserica Cerului? – *În orașul Beijing*
- Cine a pictat tabloul „Primavera”? – *Sandro Botticelli*
- Cîte lacuri se găsesc în Finlanda? – *Peste 36.490*
- Ce culoare are cerul văzut de pe Lună? – *Culoare neagră*
- Ce face Pămîntul în timp de 24 ore? – *Se învîrtește în jurul axei sale*
- Cînd și unde s-a înființat primul parc național din lume? – *În anul 1872, în SUA (Parcul Yellowstone)*
- Ce este marmura? – *Dolomită și piatră de var (calcar)*
- Care a fost numele întreg al lui Churchill? – *Leonard Spencer Churchill*
- Ce animal se numește Regina Alexandra? – *O specie de fluture, din Guineea*
- De unde se trage sentința „Cogito ergo sum”? – *De la filozoful francez René Descartes*
- Ce fel de instrument muzical este marimba? – *Instrument mexican, care seamănă cu xilofonul.*
- Ce înseamnă inscripția latină INRI de pe crucea lui Hristos? – *Jesus Nazaretus Rex Iudaeorum*
- La ce înălțime s-a ridicat prima navă spațială de la Pămînt? – *la 900 km*

A. Crișan

Elevii informaticieni din România – locul I în lume

Lotul de informatică al României s-a întors acasă în fruntea clasamentului celor aproximativ 80 de țări participante la Olimpiada Internațională de Informatică din Finlanda. La cea de-a XIII-a ediție a Olimpiadei Internaționale de Informatică, doi dintre

olimpicii români au fost medaliați cu aur, iar alți doi cu argint, respectiv bronz, ceea ce a determinat urcarea lotului național pe primul loc al podiumului, alături de echipele Slovaciei și Coreei de Sud. Au obținut medalii de aur *Mihai Pătrașcu* din Craiova și *Vlad*

Fanfara Savale, Taraf de Haidouk's, Zdob și Zdob La Insula Pepsi vor cînta și trei formații românești

Insula dunăreană din Budapesta atrage an de an tot mai multă lume. În cursul istoricului ei de numai 8 ani – acum va avea loc a IX-a ediție – numărul vizitatorilor aproape s-a înzecit. Pe cînd la prima ediție, în 1993, au sosit 43 de mii de tineri iubitori de cele mai variate genuri de muzică, în 2000 numărul acestora a ajuns la 325 de mii. Pe parcursul celor 8 ediții de pînă acum, Festivalul Insula Pepsi a ajuns în rîndul celor mai mari festivaluri de muzică în aer liber din lume.

O cifră care spune multe despre amploarea manifestării este că în timp ce acum opt ani bugetul total al Insulei n-a depășit 24 de milioane de forinți, anul acesta se planifică un buget de aproape 900 de milioane de forinți. O altă curiozitate este că, în primul an, tinerii sosiți din străinătate – mai mult foști RDG-iști – n-au reprezentat un procentaj considerabil, iar în 2001, 60% a abonamentelor de o săptămînă au fost cumpărate de străini. Pentru iubitorii de muzică din țările balcanice și cele vecine cu Ungaria, acest festival este singurul care poate fi vizitat fără procedura costisitoare și mai mult înjositoare a procurării vizelor.

Poate nu mulți știu că vestea Insulei Pepsi a ajuns și la tineretul din România, devenind chiar cea mai populară manifestare din străinătate în rîndul acestora. Este lesne de înțeles. La un preț relativ ieftin, dar cel puțin suportabil (14.000 ft pe săptămînă) pot să petreacă o săptămînă întreagă în compania unor formații vestite și recunoscute în genul lor. Apropo genuri. Cel care crede că

Insula Pepsi este un loc de adunare a rock-erilor sau al altor genuri mai sălbatice ale adolescenților, se înșală. Pe numeroasele

cîntă „Hardcore Moldovenesc”, cum intonează în textul unei melodii cu același titlu. Ce este „Hardcore Moldovenesc”? Muzică

scene ale Insulei – în afara muzicii clasice – se pot regăsi aproape toate genurile. Astfel primește un spațiu considerabil și muzica populară autentică.

Reprezentanții tuturor genurilor interpretează o muzică de calitate. E suficient să pomenim doar formația cunoscută din filmele lui Emir Kusturica, Boban Markovic Orchestra. Același gen reprezintă, dar bineînțeles în propriile sale limite, Fanfare Savale, o orchestră alcătuită din peste zece fanfariști din România. Concertul lor se va putea urmări pe Scena World Music, în data de 3 august, de la ora 16.30.

Pentru vizitatorii Insulei, o renumită formație de muzică populară este Taraf de Haidouk's, un taraf alcătuit din 13–14 artiști populari de lîngă București, care anul trecut a fermecat iubitorii muzicii populare autentice. Formația cu membrii ei de la mic la mare va concerta tot pe Scena World Music în 7 august, începînd de la ora 19.30. Deci – recunoscîndu-i valoarea – formația a primit din partea organizatorilor un spațiu de prezentare la o oră extraordinar de cotată.

Într-un alt gen, dar care nicidecum nu este rupt de rădăcinile folclorice, se va prezenta grupul moldovenesc Zdob și Zdob. Tinerii din Republica Moldova

rock, bazată pe folclor românesc autentic. Zdob și Zdob a avut mai multe încercări deviate în lumea muzicii ușoare rusești, pînă și-a găsit adevăratul profil, schițat mai sus. În România, pînă la ora actuală, i-a apărut un singur album, care este cotate numai de cei mai inițiați în acest gen. Ba mai mult. Culmea este că vînzătorii arădeni susțin că Zdob și Zdob este un album mai căutat de cumpărătorii din Ungaria decît de cei din România. Nimeni nu poate fi profet în propria sa patrie! Probabil că această popularitate și-au dobîndit-o muzicienii moldoveni cu prezențele anterioare pe Insula Pepsi. În sfîrșit, poate după Gheorghe Zamfir încă o muzică românească cu priză și în Ungaria. Zdob și Zdob va cînta pe Scena Mare, în aceeași zi cu Taraf de Haidouk's, dar mai devreme, de la ora 15.00. Mai multe detalii despre Insula Pepsi, posibilități de procurare a билетelor, alte programe muzicale și culturale aflați pe pagina de internet: www.pepsi-sziget.hu.

Important de reținut ceea ce nu se cunoaște prea mult: muzica românească, asemenea anilor precedenți, va fi prezentă și în 2001 la cel mai mare festival de acest gen din Europa Centrală și de Est.

Ștefan Crăsta

Istoria limbii române în interviuri – temă coordonată de Ștefan Gencărau

Despre influența slavă și latinitatea românei

Convorbire cu prof. univ. dr. Gh. Mihăilă

Ș. G. Profesorul univ. dr. Gh. Mihăilă este membru corespondent al Academiei Române, în același timp, membru în comisia de etimologie a Marelui Dicționar al Limbii Române, autor al unor studii de referință cu privire la istoria limbii și a culturii române, dintre care reamintim „Contribuții la istoria culturii și literaturii române vechi” (1972), „Studii de lexicologie și istorie a lingvisticii românești” (1973), ne-a oferit în răspunsurile la întrebările ce privesc influența slavă asupra românei un model de tratare a unei probleme îndelung discutate în lingvistica românească. Tocmai pentru că Domnia Sa nu este partizanul vreunei exagerări, tocmai pentru că și-a dovedit obiectivitatea prin tot ce a întreprins, în continuarea discuțiilor ce privesc evoluția limbii noastre, îl rugăm să ne spună dacă influența slavă asupra limbii române, așa cum s-a exercitat aceasta în cele trei etape, a afectat latinitatea limbii române?

G. M. Întrebarea este foarte judicios pusă. Această problemă nu numai că i-a preocupat multă vreme pe filologii și pe istoricii români, dar chiar i-a pus în anumite dificultăți. Când am vorbit despre influența slavă, am arătat că, știindu-se că slavii au ajuns pe teritoriul țării noastre încă din secolele VI–VII și crezându-se că influența a început chiar de pe atunci, numeroși istorici și filologi de bună credință, începând cu Ioan Bogdan, au susținut că nu se poate vorbi despre limba română decât după influența slavă. Cei ce au susținut acest punct de vedere afirmă că individualizarea limbii române față de celelalte limbi romanice nu putea fi luată în calcul decât după influența slavă. Socotesc însă că e un merit al școlii slavistice actuale de a fi pus lucrurile în adevărata lor lumină în sensul următor: oricât de puternică ar fi o influență a unei limbi asupra alteia, ea se referă mai ales la vocabular. Doar prin intermediul vocabularului influența se exercită în domeniul formării cuvintelor, îmbogățind inventarul de sufixe, prefixe etc. Oricare ar fi, influența se exercită extrem de puțin în morfologie și oarecum în sintaxă, dar numai în sintaxa limbii culte. Așa

stând lucrurile, nici expresia formarea limbii române nu o consider corectă. Putem vorbi de evoluția divergentă a limbii latine spre limbile neolatine. Dacă privim așa istoria limbii, putem să ne întrebăm când divergența a devenit suficient de evidentă ca, din dialecte, variantele neolatine să devină limbi independente.

Ș. G. Această schimbare de perspectivă o socotesc binevenită. Ce se modifică însă, o dată cu schimbarea de perspectivă, în privința raportului dintre limba slavă veche și varianta neolatină ce a devenit limba română?

G. M. Răspunsul pe care îl dă romanistica de mai multe decenii este următorul. În condițiile dispersării Imperiului Roman și în cele ce privesc migrarea unor popoare pe teritorii care fuseseră romanizate, se poate aprecia că divizarea latinei în limbi neolatine sau romanice s-a petrecut într-o perioadă destul de lungă, a cărei extensivitate cuprinde, aproximativ, secolele V–VIII. De ce V și de ce VIII? Până în secolul V, unitatea Imperiului era bine menținută. După secolul V urmează dispersarea, fapt care favorizează divergența, diversificarea lingvistică. Secolul VIII este acceptat ca limită ultimă pornind de la datarea celui mai vechi text într-o limbă neolatină, text care prezintă suficiente particularități categorice pentru a aprecia diferențierea noii limbi de limba latină. Un astfel de text este considerat așa-numitul *Jurământ de la Strasbourg*, datat 842. Se apreciază că jurământul din 842 este scris în franceza veche. Nu ne putem, desigur, întreba dacă în Occident nu s-a scris până în 842. Știm bine că s-a scris tot timpul. Întrebându-ne dacă au existat, în italiana veche sau în spaniola veche, texte mai vechi decât jurământul la care ne referim, vom răspunde că nu, respectiv că nu în italiană sau franceză sau în oricare dintre aspectele vechi ale limbilor neolatine.

Ș. G. Și totuși, înainte de jurământul la care v-ați referit, s-a scris. În ce limbă?

G. M. Încă nu în limbile

neolatine. De ce? Fiindcă limba scrisă era atât de bine fixată, era încă latină. Se făcea o diferență între vorbirea populară și exprimarea scrisă. Abia la începutul secolului IX, într-un conciliu de la Tours, în Franța, s-a statuat că predica să fie ținută atât în latină, cât și în *rustica romana lingua*, adică în limba romanică vie; s-a acceptat, pe lângă latină, acest aspect vorbit pentru ca predica să fie înțeleasă de către toți enoriașii, dintre care mulți nu aveau acces la limba cultă a cancelariei. Aceasta este prima mențiune fermă a distanțării limbii scrise, care era latină, sigur – o latină simplificată sintactic, dar destul de corectă, și varianta latinei în care apăreau abateri sau se introduceau termeni noi, unii de altă origine, alții formați tocmai în latina cultă. De pildă, cuvântul de origine slavă *voevoda* îl găsim de timpuriu în documentele de limbă latină de pe teritoriul Ungariei și al Transilvaniei. Cuvântul *czesz*, care e de origine slavă, se găsește de asemenea în documentele latine din Transilvania. Putem susține astfel că, din cauza persistenței latinei ca limbă cultă, nu avem mai devreme de 842 texte în limbi neolatine. Există glosare, există liste de cuvinte. Acestea arată faze mai noi, dar nu se poate afirma că o anumită listă este deja în italiana veche sau în spaniola veche. Există o ghicitoare care a fost scrisă pe teritoriul Italiei și mulți au crezut că această ghicitoare găsită pe un manuscris dinaintea de 842 ar reprezenta limba italiană vie. Renumitul romanist Carlo Tagliavini a arătat că această ghicitoare este încă latină, în versiunea didactică a latinei clericilor. Dețin, de asemenea, o informație cu privire la niște călugări care, înainte de 842, s-ar fi dus, de la Roma, la o mănăstire din zona de limbă germană a Elveției. Călugării care i-au primit pe cei de la Roma au observat că oaspeții lor, călugării italieni, vorbesc o latină cu greșeli și au găsit de cuviință să le atragă atenția. Călugării italieni s-au apărât arătând că ei vorbesc o latină influențată de vorbirea populară de acasă, care, chiar dacă era foarte apropiată de latina Romei, era totuși altceva.

Această întâmplare este fie anterioară, fie contemporană Conciliului de la Tours, unde avem consemnată diferența dintre limba vie populară și cea cultă. Din această cauză luăm ca reper pentru diferențierea limbilor romanice, inclusiv a limbii române, secolul VIII. S-ar putea ca, dacă se vor găsi documente, fraze într-o limbă neolatină anterioare anului 842, să mai micșorăm această perioadă, respectiv să socotim secolul VII drept limită superioară.

Ș. G. Cum raportăm limba română la această perioadă de diferențiere a latinei?

G. M. Și limba română face parte din acest complex romanice. De aceea, spunem că româna s-a individualizat cam între secolele V–VIII, concomitent cu celelalte limbi neolatine. Nu se poate spune că româna s-ar fi „format” mai târziu decât franceza sau decât italiana sau decât spaniola. Această diversificare, cu atât mai mult în cazul limbii române care era distanțată de centrele de cultură ale lumii romanice occidentale, această individualizare poate fi mai timpurie. Nicidecum mai târzie. Diversificarea latinei începe aici o dată cu cucerirea Daciei, adică prin secolul II, ceva mai înainte pentru teritoriul din sudul Dunării. Începutul diversificării latinei pe teritoriul românei este marcat de pătrunderea cuvintelor de origine traco-dacică în latină. Diversificarea latinei a continuat până la asimilarea traco-dacilor la limba latină (sau la limba greacă, în sudul Dunării). Regretatul profesor clujean I. I. Rusu a scris o carte foarte interesantă despre prezența traco-dacilor în Imperiul Roman și în Bizanț. El arată că ultimele informații despre traci, prin nume proprii de persoane tipic tracice, urcă cel mult până în secolul VI, fapt care marchează încheierea procesului de asimilare a autohtonilor. Fiind vorba de secolul VI, această informație e importantă și în privința diferențierii limbilor neolatine. În acest caz, influența slavă, manifestându-se mai târziu, fapt demonstrat prin totalitatea datelor lingvistice, respectiv după secolul

VIII, adică după individualizarea latinei vorbite aici ca limbă română, a fost în măsură să coloreze mai ales vocabularul românesc și să se resimtă în formarea cuvintelor (ilustrativ fiind în acest domeniu sufixul *-iță*); această influență nu a contribuit la individualizarea aspectului latin de aici ca limbă română; individualizarea s-a realizat pe criterii fonetico-morfologice, căci structura limbii este dată de morfologie și de sistemul fonetic în evoluția sa, acesta fiind un fenomen panromanice. Vom spune așadar că elementele de origine traco-dacică intră în faza de individualizare a limbii române, dar influența slavă se manifestă după această individualizare. E adevărat, influența slavă, atât cea populară, cât și cea cultă, a fost foarte puternică, împrumuturile vechi slave și slavone reprezintă o particularitate pregnantă a vocabularului românesc, dar influența slavă nu a fost în măsură să determine individualizarea limbii române și a poporului român. Cu privire la istoria poporului, trebuie să fim puțin mai nuanțați. Sigur că, în esență, românii sunt urmașii dacilor romanizați și ai coloniștilor romani, precum și ai acelor elemente alogene venite pe teritoriul românesc, care, în decursul secolelor, s-au asimilat. Care sunt aceste elemente alogene? Sunt, în primul rând, urmașii slavilor, apoi urmașii unor populații turco-tătare, pecenegii, cumani.

Pecenegii și cumani au fost și pe teritoriul țării noastre, și pe cel al Ungariei. Interesant că în Ungaria, în partea nord-estică, au mai fost consemnați până în secolul IX sau chiar X. Denumiri precum *Coman*, *Comana* ne arată urme ale acestor populații. Au fost asimilați, cu timpul, și bulgari, greci, ucraineni. Fenomenul s-a petrecut și invers. În teritoriile vecine ucrainene sau bulgărești sau sârbești, diverși români au fost asimilați. Știm foarte bine că, de pildă, în Serbia, a existat o populație valahă, vlahă sau românească până târziu, către secolele XIV–XV. Date despre acești români avem din epoca în care regii sârbi dădeau proprietăți unor mănăstiri.

(Continuare în pag 11-a)

Istoria limbii române în interviuri – temă coordonată de Ștefan Gencăraș

Despre influența slavă și latinitatea românei

Convorbire cu prof. univ. dr. Gh. Mihăilă

(Urmare din pag. a 10-a)

Avem texte sârbești în care se arată că mănăstirii i s-a dat satul cutare și se precizează cu *cătune* (*cătun* e un cuvânt de origine autohtonă) în care erau *vlași*, adică vlahi. Interesantă e în acest sens situația istororomânilor. Aceștia au migrat dintr-o zonă apropiată de Banat, cam în jurul secolului XV până în Istria. Ei nu s-au asimilat, fiind bilingvi astăzi, cam 1500 de istororomâni. Așadar, poporul român, în esență este constituit din geto-daci romanizați și coloniști romani, dar și cu participarea parțială și treptată a altor populații, care, treptat, s-au asimilat la limba română. Pentru a înțelege acest proces, să ne amintim afirmația principelui Carol care, atunci când a pășit pe pământ românesc la Orșova, a spus: *Am pus piciorul pe pământ românesc și astfel am devenit român*. Așa s-a întâmplat și cu aceste populații. Prin urmare, problema originii poporului este mai nuanțată, mai clară.

Ș. G. Ați spus că au existat controverse cu privire la elementul latin și la cel slav.

G. M. Da. Unii exagerază, alții neagă rolul slavilor. În momentul în care problema este pusă în mod obiectiv, așa cum m-am străduit să o fac eu, nici nu exagerăm, nici nu ne speriem de pretențele consecințe. În anumite perioade ale vieții noastre socio-politice, încă de la Școala Ardeleană, au existat perioade în care fie influența slavă era exagerată, fie unii căutau să o minimizeze. E de amintit, în acest sens, dicționarul lui Laurian și Masim, unde chiar au fost separate cuvintele de origine străină într-un glosar aparte recomandând, chipurile, ca, pe cât posibil, românii să le evite. Împotriva acestei orientări latiniste extreme, oameni de cultură, precum Alecsandri, Odobescu, Titu Maiorescu, care era ardelean, inclusiv Eminescu, au arătat că nu putem scoate din limbă anumite cuvinte ce se află în țesătura limbii, fiind de mult timp împământate și utilizate la tot pasul. Ba mai mult, cercetători obiectivi arată că limba română dispune de anumi-

te sinonime care au anumite nuanțe. Mihail Sadoveanu a și atras atenția asupra unor sinonime care au importante disponibilități stilistice, precum cuvântul de origine slavă *cinste* și neologismul *onoare*. De o astfel de situație lexicală m-am ocupat și în teza mea de doctorat. De exemplu, cuvântul *năsip*, cuvânt de origine slavă, forma populară a lui *nisip*, a înlocuit vechiul cuvânt de origine latină *arină*, care înseamnă același lucru; *arină* s-a mai păstrat în partea de nord-vest a Transilvaniei cu sensul de *nisip*. Eu am arătat, făcând referire la situația acestui cuvânt în satul din care provin, că la mine în sat, în *Dăișoara*, județul Brașov, distincția e foarte clară: *năsipul* sau *nisipul* este acela care se ia de la vale și care este format din pietre fărâmițate, câtă vreme *arină* este acel pământ fărâmițos galben care se ia din altă parte și care se pune în casă, înainte de a se podi cu scânduri partea de jos a casei; pentru mine, acasă, *arina* era una și *năsipul* era altceva. Cele două cuvinte aveau deci nuanțe diferite. Mă mai refer încă la un aspect pe care l-am cuprins în teza mea de doctorat, într-o perioadă în care tendințele de exagerare a slavismului, adică în 1956, 1957 și până prin 1960, mai erau încă vizibile. Într-un tabel final al tezei mele am dispus sistemul de sinonime al cuvintelor moștenite din latină (am discutat data trecută despre cuvântul *gintu* pentru *popor*, *neam*) cu cuvintele slave. Am dispus în acest tabel sinonime latino-slavo-maghiare sau latino-slavo-autohtone. Cine consultă teza mea din 1957 și cartea din 1960 nu va găsi acolo nimic exagerat din punctul de vedere al slavității.

Ș. G. Vă mulțumim, domnule profesor. Permiteți-ne să revenim la astfel de discuții în funcție de interesul pe care cititorii publicației Foaia românească îl vor arăta.

G. M. Vă mulțumesc și eu pentru că mi-ați oferit posibilitatea de a cunoaște interesul cititorilor acestei interesante reviste cu care am făcut și eu cunoștință

grație dumneavoastră și doresc să spun că mă bucur că acești cititori sunt preocupați de problemele majore ale limbii române, alături de problemele majore, în cazul de față, ale limbii maghiare, întrucât dânsii trăiesc în Ungaria și, mai ales, cei cu o anumită cultură, sunt, probabil, bilingvi în diverse grade ale bilingvismului. Știu că în condițiile actuale de democrație, în toate țările europene se manifestă o atenție și o grijă deosebită ca, alături de însușirea bună, corectă a limbii țării în care te afli, să fie cultivată și susținută și limba maternă a tuturor locuitorilor țării respective, cum e în cazul de față, la noi în țară, a ungarilor, a sașilor, a sârbilor, a ucrainenilor, a slovacilor și așa mai departe, în așa fel încât fiecare componentă națională fie că e majoritară într-o țară, fie că e minoritară în alta, să se poată manifesta lingvistic, cultural, folcloric, cu obiceiuri și cu tot ce ține de specificul acesteia, în toa-

tă plenitudinea personalității proprii acelei colectivități.

Ș. G. Felul în care priveți dumneavoastră relația firească dintre limba oficială și limba minorității mă determină să zăbovesc cu încă o întrebare. Știind că anul acesta este anul european al limbilor, ce gând ați transmite românilor din Ungaria în acest context lingvistic european?

G. M. Nu pot nutri alt gând decât acela de a-i ști că pot să-și cultive în continuare propria limbă română, pot să o știe pe cea literară, vie, a întregului popor român, pot să-și dezvolte ei înșiși publicistica, literatura chiar, prin opere literare, poezii, nuvele, schițe, înregistrări de texte populare. Să dea Bunul Dumnezeu să aibă scriitorii de talent, care să se bucure de o largă respirație, de un interes al nostru al tuturor față de operele lor. Ca să li se împlinească această urare a mea e necesar ca ei să fie în permanent contact cu cultura

românească atât prin cărți, reviste, cât și în mod direct. Nu pot să nu le urez să fie cetățeni loiali ai statului maghiar, să-și însușească foarte bine limba maghiară în așa fel încât să fie, să zicem, la nivelul lui Liviu Rebreanu, care, în fond, și-a scris primele schițe în ungurește și abia ediția critică din vremea din urmă ni se face nouă cunoscută. A fi scriitor bilingv nu e un păcat. Dimpotrivă. E un merit și trebuie să-i laudăm pe aceia care pot să creeze în două limbi. E adevărat că, cel puțin până la un punct, creația cea mai profundă se exprimă în limba maternă, în care se poate dezvolta într-un mod mai nuanțat gândirea. Dar nu este exclus să se exprime cineva tot așa de bine și în limba achiziționată, în cazul de față, și în limba maghiară.

Ș. G. Închei asigurându-vă că interesul cititorilor Foaiei românești ne va face să reluăm discuțiile și pe marginea altor probleme de istorie a limbii, literaturii și culturii românești.

În grai viu

Am citit că...

Înt-on ușag județean am citit dăspră o întrecere dăstul dă-nteressantă pântru noi, bătrînii care ne-am petrecut o mare parte din viață pã ogorurile din hotaru nost, în colectivă, da unii și pã pãmînturile domniilor din împrejurime. Întrecere o fost finută în hotaru Bichișului, la care s-o putut înscrie macarcine care să precepe la seceratu bucatelor. După cum am înțales io, o fost voarbă d-o sãrbãtoare a seceratului. Sãrbãtoare cu mîncãri și bãuturi dã tãt felu, cu program cultural, cu muzicã și joc ș-așe. Încã și primã tricolorã s-o tãiet la-nceputu cositului. Nu zic, fainã treabã!

Apu încã ceva: Și cosașii și mănunchesii or fost îmbrãcaț cu dlop dã paie, chimeși și gaci albe și larje, cu cizme dã ptele, încã și labriuri negre or avut pã ii. Dîrce labriurile? Nu știu.

Da nu-nțaleg io nici alte lucruri. Bunãuarã cã dacã birãime din Bichiș vre să păstreze trãdițiie așe cum o fost pã vremuri, atunci dîrce n-o face mai cumsãcade. Dîrce o încarcã cu atîte programuri dăsprã care nici voarbã n-o fost niciodatã? Dîrce vre să-i înșele pã tînãri d-amu ca și cum ce mai gre lucrare dã varã ar fi fost on praznic nãmaipomenit dã mîndru a plugarului dã cîndva?

Ca să fiu înțales mai bine, amu vã voi povesti, – pã scurt numa, – și io o înfîmplare auzitã dã mai multe uãri dã la tatã-mneu. Tata, în tînerete lui și iel o fo nevoit să-ș coate pita dã tãte zilele și ca secerãtor la domnie

dã la Geszt. Iel, adecã tatã-mneu o fost valalcazãu, iel ș-o cotate cosași și mănunchesii. Luni dîmineața, încã înainte dã rãsrîntu soarelui, trebuie să fie la capãtu tãblieri dã secerat. (Cei care or întîrzîiet ctiar ș-on pic, or fost trimiși acasã!) Înt-o varã în brigada lui o fost ales și Toader lui Pãrosu, on om sãrac, on calic cu cinci prunci. Încã în prima zî, la mneazãzã, tata o vãzut cã Toader numa chisãlițã o mîncat. Chisãlițã gãtatã din apã, oleacã dã uãțãt, oleacã dã țucur și pitã sfãrmatã în leorca asta. Apoi sara tãt așe. În zilele ce-or vinit, iar-așe. On bãrbat sclãbuț, care zile-ntreji trãje coasa numa cu chisãlițã-n foale. Cînd și ceielalț ș-or dat sama dã treaba asta, ș-or bãnuit dã hortacu lor sãrac, apu s-or înțales ii-ntrã ii cã sã-l ajute cu cîte-o bucãturã mai vîrtoasã. Care cu ce-o avut. Pre plinã n-o fost nici straița lor, da s-or îndurãt dã iel. Da din puterile lui, Toader n-o putu fiine pașu cu ceielalț nici la breazdã. Așe cã și-n asta o trãbuit ajutat. Apu l-or spijinit și-n asta.

Și-ncã ceva: În sãptãmînilor ce-or vinit, din mnilã și din omenie, iarã l-or adus cu ii și pã Toader... Apu cînd tata ajunje pîn-aci cu povestitu, mai tãdauna îi vineu și lacrima în uãchi.

Știu io bine cã lume s-o-nștimbat. Și-i tare bine cã s-o-nștimbat. Da datinile din strãbuni ar fi bine să fie păstrate cu mai mare bãgare dã samã. Așe gîndesc io.

Vã salutã cu drag:

Ion Podaru
pensionar

Din lirica verii

Șt. O. Iosif

Vară

Asfințește. Printre ramuri
Aurite-n foc de soare,
Tremură nenumărate
Mici ferești strălucitoare.

Sub arțar, plecat, moșneagul
Șade cu luleaua-n gură
Pare că-i cioplită-n piatră
Luminoasa lui figură...

Joacă în văzduh fînțarii,
Pe furis, prin frunza rară,
Ca un zgornot de șopîrle
Drăcușorii se strecoară,

Ici și colo doar s-arată
Printre crengile mișcate,
Și, pitiți, șoptesc în umbră,
Se ghiontesc, rid pe-nfundate...

Dînd semnal întregi cete,
Cel din urmă-n fund dispare...
– Caută-i de-acu, băiete!
Mută stă grădina mare...

Tresărind pășește-n taină,
Doar prin foi adie vîntul...
Stă și-ascultă... Unde-s oare?
Nu se știe ca pămîntul!

Moșule, tu știi, pesernne,
Stai cu degetul la gură,
Și, zîmbind șiret, ce dulce
Amintirile te fură...

Dar deodat' s-aude-un țipăt,
Li din nalta bălărie
Sare o fetiță blondă
Ca un fir de păpădie!

Geaba fuge nebunește
Ca să scape de ștregar...
Din tușișuri, pretutîndeni,
Alte capete răsar...

E un haz! Cu larmă mare,
Toți, jucînd, se strîng în drum,
Și bunicul rîde tare
Pipa scuturînd de scrum...

V. Alecsandri

Cositul

Faptul zilei se aprinde pe a dealurilor frunte,
Ș-un rîu falnic de lumină se revarsă peste munte.
Iarba coaptă strălucește, ea se clatină la vînt,
Ș-a ei umbră lin se mișcă în dungi negre pe pămînt.

Iată, vin cosașii veseli, se pun rînd. Sub a lor coasă
Cîmpul ras rămîne verde ca o apă luminoasă.
Unii brazdele răstoarnă, în căpiți alții le-adună,
Le clădesc apoi în stoguri și cu stuh le încunună.

Mai devale-n cea dumbravă cu poiana tăinuită,
Unde umbra pare verde și de flori e-mbalsămită,
Coasele sub teaca udă zinghenesc răsunător
Din căpiță în căpiță dumbrăveanca saltă-n zbor.

Un flăcău, cosind deoparte, lingă-o tufă de sulcină,
Vede iarba încălăcită, frîntă pe la rădăcină.
„Ce să fie?... Cui de feară?... O! minune!” zise el,
Și, zîbind, se pleacă iute de culege... un cercel!

Panait Cerna

Noapte
de vară

În apus e luptă-ncinsă
Între noapte și lumină...
Ziua-ngenunchează-nvinsă –
Codrul, apele suspină...

Umbre moi întinde ceața,
Pe cînd raze scad în zare:
Steaguri lungi plecate-n fața
Unor oști biruitoare...

Numai taine pe tot locul,
Noaptea-neacă toată valea...
Vino! Sub salcîmi, norocul
Stă să ne ație calea...

Tudor Arghezi

Secetă

Vrăbiile-mi vin, ca de-obicei,
Să ciugulească la fereastră mei.
De ani de zile vin, din neam în neam,
Și nu greșesc a ști la care geam.

Numai că de-astă dată vremea pleacă,
Lăsîndu-mi țarina muncită seacă.
Meiul e sterp, grădina mi se-ngîină
Cu arșița bolnavă de țărînă.

Din patru-n patru ani o dată
Cîmpia noastră pare blestemată
Să dea pîrjol, tăciuni și plumb,
În loc de grîu și de porumb.

Ce să vă dau, cînd vă uitați la mine
Și așteptați sămînta că nu vine?
Puiandri de o vară, cine-o să vă crească?...
Durerea-n ochii voștri-i omenească.

V. Alecsandri

Secerișul

Ciocîrlia ciripie, filfîind din aripioare,
Pe o scară de lumină se coboară de sub soare.
Aerul e-n neclintire, el devine arzător,
Prepețița cîntă-n grîie, grierul cîntă-n mohor.

În cel lan cu spicuri nalte au intrat secerătorii,
Pe cînd era încă umed de răsuful aurorii.
Toți, privindu-i de departe, par că-noată-n galbin rîu,
Fetele fără ștergare și flăcăii fără brîu.

Secerea, crai-nou de moarte, mereu taie, spicul cade.
Prepețița își ia puii și se duce, lanul scade.
Iar în urmă, holda mîndră, răsturnată prin bucăți,
Se ridică-n snopi de aur, se clădește-n jumătăți.

Mai departe, lucrînd iute, un flăcău ș-o fată mare
De tot snopul își dau gingaș o furișă sărutare.
Cînd o pasăre măiastră, peste lan trecînd ușor,
Zice: „Dulce-a mai fi pîinea de la snopurile lor!”

Cercul folcloric al Uniunii

În anul 1961 am devenit angajatul Uniunii Democrate a Românilor din Ungaria, pe un post de referent cultural. În primele luni, sarcina mea a fost desemnată de către Petru Silaghi, șeful Uniunii, să fac cunoștință cu terenul. Practic, această „misiune” mi-a oferit șansa să ajung la Debrețin și să mă întâlnesc – în tovărășia lui Silaghi – cu fosta mea colegă de liceu, *Hermina Szakadati*, și ea activistă a Uniunii. Dinsei îi aparțineau problemele cu caracter românesc din județ. Terminând facultatea de etnografie la Universitatea din reședința județului Bihor, Hermina era mult preocupată, cel puțin principal, de folclorul românilor din Ungaria. Chiar și lucrarea de stat și-a scris-o din acest domeniu (Culegere de strigături din Chitighaz). Un studiu vast, depus în arhiva Uniunii în speranța că organul nostru „suprem” odată, cândva, o va și edita. Acest lucru nu s-a întâmplat nici atunci, nici de atunci. Păcat. Ar merita.

Cît privește subiectul ales, mai mare însemnătate are faptul că de la prima noastră revvedere în noile posturi, înșuflețita folcloristă mereu ne sugera, ne cerea să facem ceva în scopul mîntuirii valorilor noastre folclorice. Ideea a fost acceptată și de tovarășul Petru Silaghi, doar traducerea în faptă a aminat-o de pe o zi pe alta, de pe un an pe altul. Cînd apoi m-am aflat lîngă el, m-a și numit de responsabil al domeniului. Eh, dar eu habar n-aveam ce ar trebui să facem, cu atît mai mult referența Secției pentru învățămînt a Sfatului județean Hajdú-Bihar. Așadar, inițiativa îi aparține. Loc comun, dar adevărat: fiecare început își are dificultățile sale.

Însă înainte de a trece la fapte, încă în primăvara anului următor *Gheorghe Petrușan* a publicat un articol în coloanele Foii sub titlul de „O acțiune de culegere a folclorului românesc” (Foaia noastră, 15 martie 1962, p. 3.), din care aflasem că la Catedra de filologie română a Universității din Budapesta, cîțiva foști absolvenți ai catedrei s-au întrunit pentru a discuta, printre altele, și unele sarcini legate de culegerea creațiilor populare ale neamului nostru. Tot în paginile Foii a mai apărut încă o scurtă știre (nesemnată), avînd ca subiect *culegerea tradițiilor populare bihorene* (15 septembrie 1962, p. 1), sesizînd totodată că unele dansuri și cîntece populare au și fost deja prelucrate și puse în scenă de unele formații bihorene. (Eu personal nu-mi mai amintesc de așa ceva, ceea ce nu exclude că s-ar fi întimplat una ca asta.) Cert e că, încă în aceeași lună, la sediul giulan al Uniunii a avut loc o consfătuire în scopul coordonării

lucrărilor de inițiere și înființare a unui cerc folcloric, eveniment în curs de organizare, despre care *Gheorghe Petrușan*, ca unul dintre participanții la convorbiri, a lansat un nou articol, relatînd pe larg despre ceea ce s-a discutat, despre recomandările și propunerile adoptate în comun cu acest prilej, respectiv a făcut și o trecere în revistă a sarcinilor de viitor (*Pe marginea culegerilor noastre folclorice*, 5 octombrie, p. 6-7). În fond, acest articol poate fi considerat și o reclamă, un anunț public, prin care se dă de știre la ce se pot aștepta invitații la ședința de constituire a cercului, act programat pe ultima decadă a lunii noiembrie.

Așa a pornit deci constituirea primului cerc folcloric, ca în continuare să devin responsabil „plenipotențiar” al muncii organizatorice – acum deja cu caracter de punct al planului de muncă al UDRU. Că așa fi fost fericit de această onoare sau ba, nu-mi mai amintesc, însă am la îndemînă cel mai autentic document („procesul verbal” semnat de secretarul general Petru Silaghi), care demonstrează exact data înființării primului cerc folcloric: 1 decembrie 1962, precum și sumar-superficial desfășurarea lucrărilor de constituire, precum și a discuțiilor legate de acest eveniment.

La întrunirea constitutivă au primit invitație 15 cadre didactice, de la care ne puteam aștepta că se vor înrola în munca de culegere de pe teren, 13 persoane au și venit. (Vezi lista alăturată!) Benineșteles, alături de ei a mai fost prezent domnul Silaghi și subsemnatul.

Din notițele consemnate de „secretarul de ocazie” mai aflăm: „Cuvînt de deschidere: 1./ A. Hoțopan – a rostit o scurtă cuvîntare orientativă. 2. Gh. Petrușan – un scurt coreferat (Cine ce știe?) Luări de cuvînt...” Deoarece de pe foile îngălbenite ale acestui document, în afară de înșirarea activiștilor care s-au înscris la cuvînt, nu putem afla prea multe informații de valoare, ne vom referi mai mult la cele notate, prelucrate și publicate în Foaia noastră („Un prim pas...” Fn. 15 decembrie p. 3) de către Livia Santău. Astfel reconstituind cele petrecute la ziua de naștere a Cercului folcloric aflăm pe de o parte întregul scenariu al consfătuirii cu secvențe din luările de cuvînt, respectiv trei hotăriri

însemnate, adoptate cu voință unanimă. Deciziile au fost, deci, trei la număr.

1. Angajamentul Herminei Szakadati de a elabora un material avînd ca subiect *Îndrumător metodologic pentru culegerile folclorice („Módszertani útmutató a népköltészet gyűjtéséhez”)*. Dat fiind că acest material cuprinde mai multe pagini bătute la mași-

notat. (...) De aceea, nuanțele minore și subtile ale fonemelor, după părerea noastră, nu pot fi consemnate. Noi de aceea am insistat pentru culegerea cu magnetofonul. Dacă semnele ce urmează culegătorii le vor folosi corect, noi vom fi mulțumiți.” Sistemul de transcriere se limitează la 12 sunete, dintre care vă prezentăm și o mostră: c = k, cs = è, gy = d', j = i, ny = ñ, sz = s, s = œ, zs = °, ty = t', e = è, á = a etc.

Ambele documente au fost elaborate la timp, iar Uniunea le-a distribuit membrilor cercului multiplicata la ștențil și rînduite într-un caietel broșat. Din partea Uniunii am redactat și o scurtă introducere, din care țin să redau doar ultimele propoziții, semnificative din mai multe puncte de vedere: „Conform propunerilor acceptate de comunitatea de muncă în timpul ședinței sale constitutive, am întocmit materialul alăturat – cu caracter de îndrumător în culegere și transcriere. Vă rugăm ca, în calitatea Dvs. de membru al cercului, să Vă folosiți de sprijinul acordat, totodată rugîndu-Vă să ne informați cu regularitate și pe noi despre rezultatele obținute în culegere. Vă dorim spor la muncă și bună sănătate!” (Datarea, din păcate, lipsește.)

3. În urma celei de-a treia decizii aprobate, care s-a aprobat încă la fața locului, s-a format și o comisie executivă, alcătuită din Alexandru Hoțopan, *Gheorghe Petrușan*, *Hermina Szakadati* și *Ana Varga* (Vezi Fn., 15 decembrie 1962, p. 3.). Mai mult chiar: membrii participanți au împărțit între ei terenul, fiecare localitate populată și de români a primit cîte un responsabil de resort, în speranța că astfel munca de teren va porni cît mai repede și se va solda cu succesele dorite.

Însă succesul sperat și dorit a întîrziat. A întîrziat aproape un deceniu...

Unul dintre motive a fost, fără-ndoială, că – deși la reuniunea de formare a cercului toți au căzut de comun acord în privința necesității muncii la care ne-am angajat – chef de muncă pe teren nu le-a venit. Au trecut luni-le, apoi și anii, însă nimeni nu s-a prezentat cu material adunat. Doi am rămas: eu și magnetofonul de tip „Tesla”.

Singura excepție care a „întîrit legea” a fost activitatea unui mic grup la Cena-dul Unguresc. Despre această excursie *Gheorghe Petru-*

șan relatează în Foaie (1 februarie 1964) sub titlul „Despre activitatea noastră folclorică”, din care aflăm că la deplasarea la Cenad au participat Alexandru Hoțopan, *Gheorghe Petrușan* și *Ana Sălăjan*. În această prezentare autorul face aluzie – în capitolul cu subtitlul *Rezultate, Lipsuri și dificultăți, Propuneri* –, la unele roade concrete, obținute la Micherechi, Săcal, Apatheu și Bătania, în vreme ce numai *Ioan Berényi* din Apatheu este nominalizat ca persoană care a și adunat cîte ceva. (Despre altcineva nu știm.)

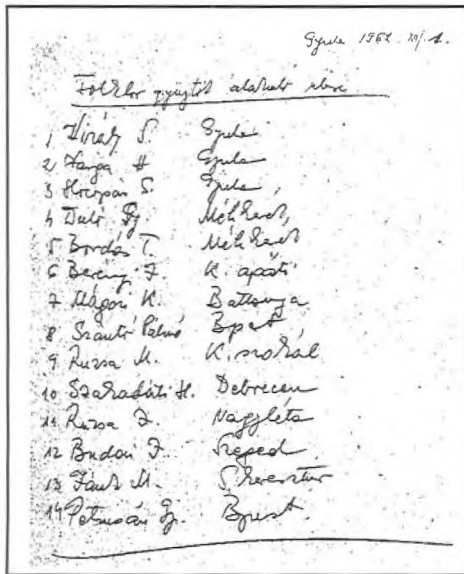
Au trecut lunile, apoi și anii, însă cu material adunat nimeni nu s-a prezentat nici mai tîrziu. În urma unor contactări personale, unii mi-au adus la cunoștință cum că „au căutat și au găsit” informatori, de la care s-ar putea culege material util, dacă ar avea la dispoziție un magnetofon. Printre obiective și scuze, unii au mai amintit și supraîncărcarea în îndeletniciri profesionale, personale și de alt gen. Singurul care a ajuns să ceară împrumut magnetofonul Uniunii a fost *Mihai Ruja* de la Săcal, dar în fine nici dînsul n-a adunat nici o vorbă din „bogatul tezaur folcloric” local. Atîta totuși m-a ajutat că, atunci cînd m-am deplasat și eu la Săcal, m-a însoțit la vreo două, trei localnici, de la care am reușit să înregistrăm de tot și de toate –, fără a avea o idee bine concepută ce anume ar merita prioritate în gen și specie etc.

În continuare eu am mai reușit să ajung la Bătania, Cenad și mi se pare și la Aletea, însă cele două, trei (poate și mai multe) casete cu culegerile de atunci au dispărut din sertarele Uniunii. Nici de urmă nu le mai dau. Și-i păcat.

Desfășurarea evenimentelor din anii următori poate fi reconstituită doar fragmentar. Ca puncte de plecare avem la dosar scrisorile lui *Gheorghe Petrușan*, din care reiese clar starea defel îmbucurătoare a treburilor. Sub acest aspect neplăcut al situației se va înțelege clar la ce mă refer cînd citez dintr-o scrisoare adresată tovarășului Petru Silaghi, cu data de 11 aprilie 1967: „În legătură cu materialul folcloric de la mine vă pot spune următoarele. Pe lîngă toată bunăvoința mea, pînă în prezent n-am putut să prelucrez întreg materialul. (...) Pentru asta, și multe alte preocupări, numai puțin am putut să notez din el.”

În realitate acel „pușin” s-a adevărit a fi egal cu nimic-ul. În consecință, cam atîta e (pe scurt) cronică istorică a cercului folcloric de odinioară: s-a înființat, și-a visat planuri frumoase, n-a făcut nimic, apoi a dispărut de paleta vieții culturale a comunității noastre.

Al. Hoțopan

Prima pagină a „procesului verbal”

Natație

La Fukuoka și echipa românească de natație
a luat deja prima sa medalie

Beatrice Câșlaru

Delegația românească a plecat în Japonia, la Campionatul Mondial de Natație și Polo pe Apă cu speranța că vor sparge gheața de 15 ani. Din 1986, înotătorii români n-au mai izbutit să câștige nici o medalie la competiția mondială. Nădejdea nu a fost fără temei, mai ales în oglinda performanței echipei românești la Campionatul European și la Jocurile Olimpice din anul 2000. După ce în aceste două locuri înotătorii români – sau mai ales româncele – au cucerit o sumedenie de medalii, așteptările supporterilor par îndreptățite. Și aceștia nici nu trebuiau să aștepte mult la primul succes.

Acesta se leagă de numele *Beatricei Câșlaru*, care la competiția 400 de metri mixt a terminat pe locul trei, la fel ca și la Sydney. La finele cursei, Beatrice Câșlaru s-a declarat mulțumită de performanța realizată, pentru că „în acest an nu m-am antrenat deloc pentru proba de 400 de metri mixt și 200 de metri bras. Sînt cam bătrînă pentru probe lungi” – a declarat sportiva, care a dedicat reușita soțului și antrenorului său, Edi Câșlaru, și familiei. Dovedindu-și forma excelentă, sportiva de 26 de ani din Brăila a reușit să se

califice în a doua zi a competiției de natație în finala probei de 200 m bras, cu un nou record național român, cu 2,25,00, care este și recordul campionatelor mondiale. Cu acest timp a întrecut-o chiar și pe *Kovács Ágnes*, care s-a calificat cu al doilea timp. Finala s-a disputat miercuri, deci după încheierea ediției noastre de marți. Cea-laltă, de fapt cea mai mare vedetă a natației românești *Diana Iuliana Mocanu*, la vârsta de 17 ani, a debutat într-o probă care numai în anul acesta a intrat în programul Campionatului Mondial, la 50 de metri spate. Mocanu s-a calificat în finală cu al șaptelea timp, iar acolo a obținut locul cinci, stabilind un nou record național cu 00,28,86. Înotătoarea de la Brăila doar de acum înainte va evolua în probele sale preferate, la 100 și 200 m spate, la care a dobîndit titlul de dublă campioană olimpică. Ați s-a știut despre evoluția delegației române la Fukuoka, pînă la încheierea de marți a ediției.

Stefan Crăsta

Kaiac-Canoe

Flotila lui Patzaichin a revenit
cu bărcile încărcate cu medalii

Trei medalii de aur, două de argint și una de bronz reprezintă bilanțul reușit al delegației României. Cu acest rezultat, România a ocupat locul al patrulea în clasamentul general pe națiuni la competiția unde au participat sportivi din 36 de țări. În același timp, succesele de la CE aduc nădejde și pentru Campionatele Mondiale din luna viitoare de la Poznan. Înainte de Europene, nici *Corneliu Bărsănescu*, președintele Federației Române de Kaiac-Canoe, nici *Ivan Patzaichin*, antrenorul coordonator al lotului României, nu au vrut să facă declarații legate de vreun obiectiv. Cu toate acestea, gîndurile pentru o medalie s-au îndreptat încă de la plecare către canoistii *Mitică Pricop* și *Florin Popescu*, campionii olimpici de la Sydney sau *Ionel Averian* și *Iosif Anisim*,

multipli medaliați la Europene și Mondiale. Pricop și Popescu și-au reconfirmat valoarea prin cele două medalii de aur cucerite la C2 500 și 1000 m, dar o surpriză plăcută a fost „aurul” de la C2 200 m care a revenit tandemului *Averian-Mihail Vartolomei*, acesta din urmă aflat pentru prima dată la o competiție de asemenea anvergură. Vartolomei s-a dovedit a fi un om de bază și în canoe de patru, unde a urcat de două ori pe treapta a doua a podiumului, pe distanța de 500 m, alături de veteranii Anisim, Popescu și Averian, iar pe 200 m alături de Pricop și aceiași Popescu și Averian. La kaiac masculin însă, doar o medalie de bronz la K 4 200 m este un loc modest pentru experimentații *Vasile Curuzan*, *Marian Baban*, *Magyar Géza* și *Romică Șerban*.

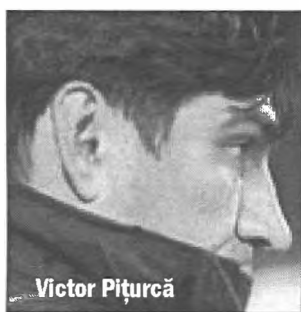

Fotbal

Steaua se confruntă cu campioana Macedoniei

În luna iulie au început deja luptele de calificare în cele opt grupe ale Ligii Campionilor, în care ajung cele mai bune 32 de cluburi din Europa. După regulamentul impus de reprezentanții UEFA a marilor imperii fotbalistice, Liga Campionilor nu mai este numai a campionilor, ci și a formațiilor fruntașe din cele mai puternice campionate naționale. Din fostul bloc comunist, deocamdată numai Rusia și Cehia are rezultatele internaționale care le permit cîte două cluburi în cea mai înaltă întrecere între cluburi. România și Ungaria are dreptul de a desemna în luptele de calificare numai clubul campion.

Numele *Steaua București* are și acum o rezonanță bună în străinătate, dar nu mulțumită ultimelor performanțe, ci a celor din a doua parte a anilor '80, cînd roș-albaștri au

Victor Pițurcă

cucerit CCE, ba mai mult, au reușit încă o participare în finală și una în semifinală. Rezultate de acum sînt cu mult mai modeste, dar planurile sînt mărețe. Echipa militară are un investitor serios în persoana lui *Gigi Becali*, care și pînă la ora actuală a investit cîteva milioane de dolari – în forinți s-ar socoti deja cu miliarde – în echipa condusă de antrenorul *Victor Pițurcă*. Primul rezultat – pe plan intern – nici nu a întîrziat prea mult. Anul 2001 a adus, după o pauză de 3 ani, titlul de

campion și închegarea unui lot destul de solid. Milioanele de dolari au atras și jucători de valoare cu care se planifică în anul acesta calificarea în primul tur al luptelor în grupe. Iar anul viitor obiectivul este ca Steaua să se califice minimum în primele 16 formații de club din Europa. Cunoscînd anomaliiile din campionatul intern, nu va fi deloc o treabă ușoară. Anul acesta Steaua intră în joc în a doua rundă a preliminariilor, împotriva campioanei macedoniene, Sloga Jugomagnat, formație care nu prea are nume în străinătate. Deci calificarea este obligatorie. Victor Pițurcă, tehnicianul campioanei române este încrezător în valoarea propriei echipe. „Dacă trecem de primul tur, în următorul am putea întîlni o formație foarte puternică, care să fie din punct de vedere valoric peste noi, dar prin inteligență și

dăruire am putea să o eliminăm. Steaua poate învinge în acest moment orice adversar.” – a apreciat Pițurcă înaintea meciului disputat miercuri la București (în momentul scrierii articolului nu știm rezultatul). Fotbalul românesc ar avea nevoie de o „Steauă” puternică și aceasta este pe bună cale să și depășească propriile limite. Sub conducerea tînărului an-

tenor – priceput, în mod recunoscut – ar putea deveni o cetate a fotbalului răsăritean, așa cum este Sparta Praha, Dinamo Moscova sau Dinamo Kiev. De altfel cu cea din urmă, în cazul unei calificări, Steaua se va bate pentru ajungerea în grupe. Deci ca să se ridice o nouă cetate fotbalistică, este necesară doborîrea uneia mai vechi.

șt. c.

ROMÂNIA

Luni 30 iulie
6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Practic matinal 8.20 Jurnal 8.30 Matineu de vacanță 9.15 Desene animate 10.00 Festivalul național al cîntecului și dansului popular românesc 11.00 Teledicteciologia 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Pro Patria 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Cronica 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasiuni 17.25 Garantat 100% 17.55 Alege muzica! 18.25 Serial. Soția mea, copiii mei 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Serial. Niciodată nu e prea târziu! 20.45 Ce-i de făcut? 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Memorialul durerii 23.00 Lumea dansului 24.00 Marele Jazz 1.00 Jurnal (R) 1.45 De luni pînă duminică (R) 2.30 Memorialul durerii (R) 3.15 Ce-i de făcut? (R) 4.30 Infomania (R) 4.40 O idee pe zi... pentru România (R) 4.50 Corect! 5.00 Garantat 100% (R) 5.30 Alege muzica! (R).

Marti 31 iulie
6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Practic matinal 8.20 Jurnal 8.30 Matineu de vacanță 9.15 TVR Craiova 9.55 TVR Cluj 11.30 TVR Timișoara 12.15 Serial. Pasiuni (R) 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Serial. Niciodată nu e prea târziu! 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Puncte cardinale 15.30 Cronica 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasiuni 17.25 Garantat 100% 17.55 Alege muzica! 18.25 Serial. Soția mea, copiii mei 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Film. Dorințe de seară 21.20 Serial. Geena Davis 21.50 Jurnalul de noapte 22.05 Studioul artelor 23.05 Teatrul Național de Televiziune prezintă 24.40 Infomania 1.00 Jurnal (R) 1.45 Film. Dorințe de seară 3.20 Studioul artelor (R) 4.20 Infomania (R) 4.40 O idee pe zi... pentru România (R) 4.50 Corect! (R) 5.00 Garantat 100% (R) 5.30 Alege muzica (R).

Miercuri 1 august
6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Practic matinal 8.20 Jurnal 8.30 Matineu de vacanță 9.15 TVR Craiova 9.55 TVR Cluj 10.45 TVR Iași 11.30 TVR Timișoara 12.15 Serial (R) Pasiuni 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Studioul artelor (R) 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Panorama 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasiuni 17.25 Garantat 100% 17.55 Alege muzica! 18.25 Serial. Soția mea, copiii mei 18.50 Nopti albe 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Serial. Baywatch 20.45 Recurs la morală 21.45 Amprente 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Film. Ceată în port 23.45 Bucuriile muzicii 1.00 Jurnal (R) 1.50 Film. Ceată în port (R) 3.15 Recurs la morală (R) 4.15 Infomania (R) 4.35 O idee pe zi... pentru România (R) 4.45 Nopti albe (R) 4.55 Garantat 100% (R) 5.25 Alege muzica! (R).

Joi 2 august
6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Practic matinal 8.20 Jurnal 8.30 Matineu de vacanță 9.15 TVR Craiova 9.55 TVR Cluj 10.45 TVR Iași 11.30 TVR Timișoara 12.15 Serial. Pasiuni (R) 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Recurs la morală (R) 14.30 Oameni ca noi 15.00 Convingeri 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasiuni 17.25 Garantat 100% 17.55 Alege muzica! 18.25 Serial. Soția mea, copiii mei 18.50 Nopti albe 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Serial. Justițiar 20.45 Reflecții rutiere 21.00 Interesul general 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Film. Doica 24.05 Nocturna melomanului 1.00 Jurnal (R) 1.45 Film. Doica 3.30 Interesul general (R) 4.30 Infomania (R) 4.50 Nopti albe (R) 5.00 Garantat 100% (R) 5.30 Alege muzica! (R).

Vineri 3 august
6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Practic matinal 8.20 Jurnal 8.30 Matineu de vacanță 9.15 TVR Craiova 9.55 TVR Cluj 10.45 TVR Iași 11.30 TVR Timișoara 12.15 Serial. Pasiuni 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Interesul general 14.30 Destinul unei națiuni 15.00 Obiectiv Europa 15.30 Drepturile omului 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Personalul de Costinești 17.55 Alege muzica! 18.20 Serial. Soția mea, copiii mei 18.50 Nopti albe 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.30 Film. Femeia diabolică 21.30 Serial. Ingerul întunecat 22.20 Jurnalul de noapte 22.35 Profesiuniști 24.35 Film. Amintiri de familie 1.15 Jurnal (R) 2.00 Profesiuniști (R) 3.00 Atletism 5.30 Alege muzica (R).

Sîmbătă 4 august
6.00 O vedetă... populară (R) 6.50 Serial. Zorro 7.40 Desene animate 8.30 Film. Napoleon și Samantha 10.00 La telefon muzică populară! 10.30 Povesti la drumul mare 10.50 Auto Club 11.30 Casa mea 12.00 Serial. Frumosele școlii 12.50 Jurnalul de prînz 13.00 Golful Temerariilor 14.45 Debut 50 plus 16.00 Fotbal: Dinamo - Ceahlăul 18.00 Ora G 19.00 Jurnal 19.25 România în presa lumii 19.30 Ghici cine vine la tine 21.00 Serial. Amy 21.50 Jurnalul de noapte 22.00 Teledicteciologia. Alesul din fotografie 23.35 Atletism 2.30 Jurnal (R) 3.00 Casa mea (R) 3.30 Povesti la drumul mare (R) 3.50 Infomania (R) 4.10 Golful Temerariilor (R).

Duminică 5 august
6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Universul credinței! 8.00 Desene animate 8.30 Laboratorul fantastic 9.30 Viața satului 11.15 Tezaur folcloric 12.05 De luni pînă duminică 12.50 Jurnalul de prînz 13.00 Golful Temerariilor 14.30 Bravo, Bravissimo! 16.00 Fotbal: U M Timișoara - Rapid 18.00 Atletism 19.00 Jurnal 19.25 Agenda Europeană 19.30 Mr. Magno: Chiar să fii, noroc să ai! 21.00 O vară... cîntec 22.20 Jurnalul de noapte 22.30 Atletism 2.45 Jurnal (R) 3.15 Auto Club (R) 3.55 Destinul unei națiuni (R) 4.25 Golful Temerariilor (R).

TVR

Luni 30 iulie
6.00 Ferma (R) 7.00 Desene animate 7.30 Desene animate (R) 8.20 Serial (R). În direct 8.50 Serial. Fete vesele 9.15 Tată, am încurcat-o! 9.45 Știri 9.50 Film (R). Hărțuirea 11.20 Clepsidra cu imagini 11.50 Serial. Femeia misterioasă 12.40 Răscruți (R) 13.15 Desene animate 14.30 Știri 14.40 Toți împreună 15.45 Oprirea obligatorie 16.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 16.30 Ațaceți la cheie 17.00 Spectacolul lumii (R) 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.40 Camera de gardă 18.10 Desene animate 19.00 Serial. În mijlocul furtunii 19.50 Sport plus 21.00 Serial. Scurte povestiri cinematografice 21.30 Știri 21.35 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Celula poetului dispărut 22.10 Din goana trenului 23.35 TVM Messenger 0.15 Serial (R). Fete vesele 0.40 Vacanță cu trupa DP2 (R) 2.10 O altă dimensiune 3.00 Serial (R). Scurte povestiri cinematografice 3.25 Sport Plus (R) 4.50 Medalion de interpret (R) 5.25 Atlas.

Marti 31 iulie
6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.50 Microrecital (R) 7.05 Desene animate 7.35 Desene animate (R) 8.00 Prietenii lui Piticot (R) 8.50 Serial. Fete vesele 9.15 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 9.40 Știri 9.45 Microrecital (R) 10.00 Bărbăți la cratiță! (R) 11.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 11.50 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Călătorind prin țară (R) 13.15 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Toți împreună 15.25 E dreptul tău! 16.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 16.30 Vară pentru 2 17.30 Telegiurnal 18.15 Veni, Video, Vici! 18.30 Desene animate 19.00 Serial. În mijlocul furtunii 19.50 Film. Osînda 21.40 Știri 21.45 Serial. Stăpînul animalelor 22.30 Patrimoniul 23.15 Din goana trenului 23.40 TVM Messenger 0.10 Serial (R). Fete vesele 0.35 Vară pentru 2 (R) 2.20 Pop Club (R) 3.20 Odiseea albastră 4.05 Film (R) Osînda.

Miercuri 1 august
6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.50 Veni, Video, Vici! (R) 7.05 Desene animate (R) 7.35 Toți împreună 8.35 Microrecital (R) 8.50 Serial. Fete vesele 9.15 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 9.45 Știri 9.50 Serial (R). Stăpînul animalelor 10.35 Din goana trenului (R) 11.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 11.50 Serial (R). Femeia misterioasă 12.40 Cronici votive (R) 13.15 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Toți împreună 15.25 Ațaceți la cheie (R) 16.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 16.30 Vară pentru 2 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.15 Veni, Video, Vici! 18.30 Desene animate 19.00 Serial. În mijlocul furtunii 19.50 Cinematograful de artă Moarte fiare 21.35 Știri 21.40 Serial. Stăpînul animalelor 22.25 Mit și istorie 22.55 Clepsidra cu imagini 23.25 Știri bancare 23.30 TVM Messenger 24.05 Serial (R). Fete vesele 0.30 Vară pentru 2 (R) 2.15 Arta apărării (R) 2.45 Microrecital (R) 3.00 Paradisul de lîngă noi (R) 3.30 Atenție, se cîntă (R) 5.00 Din goana trenului (R) 5.25 E dreptul tău (R).

Joi 2 august
6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.50 Veni, Video, Vici! (R) 7.05 Desene animate 7.30 Desene animate (R) 8.20 Arca lui Noe (R) 8.50 Serial. Fete vesele 9.15 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 9.40 Știri 9.50 Serial (R) Stăpînul animalelor 10.30 Oprirea obligatorie (R) 10.45 Microrecital (R) 11.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 11.50 Serial. Femeia misterioasă 12.40 Orizont spiritual 13.10 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Toți împreună 15.25 TransSylvania) insolit 16.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 16.30 Vară pentru 2 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.15 Veni, Video, Vici! 18.30 Desene animate 19.00 Giacomo Puccini 19.30 Pragul de sus 21.00 Serial. Familia Porter 21.30 Știri 21.35 Serial. Captiv în viitor 22.30 Teatrul TV prezintă. Memoria teatrului 23.25 Știri bancare 23.30 TVM Messenger 0.05 Serial (R). Fete vesele 0.30 Vară pentru 2 (R) 2.15 Serial (R). Familia Porter 2.45 Memoria teatrului (R) 3.40 Show nocturn 4.25 Pragul de sus (R).

Vineri 3 august
6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.50 Veni, Video, Vici! 7.05 Desene animate 7.30 Desene animate (R) 8.20 Prețuri succesive (R) 8.50 Serial. S Fete vesele 9.15 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 9.45 Știri 9.50 Serial (R). Captiv în viitor 10.45 TransSylvania) insolit (R) 11.15 Camera de gardă (R) 11.50 Serial. Femeia misterioasă 12.40 Poveste din Imchiul 13.15 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Serial. Samurailui 15.45 Serial. Avocați și asociați 16.40 Vară pentru 2 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.15 Veni, Video, Vici! 18.30 Desene animate 19.00 Televiziunea, dragostea mea! 20.00 D'ale lui! Mitică 21.00 Serial. Familia Porter 21.30 Știri 21.35 Film. Mercenarul 23.15 Microrecital 23.30 Știri bancare 23.35 TVM Messenger 0.15 Serial (R). Fete vesele 0.40 Vară pentru 2 (R) 2.15 Serial (R). Familia Porter 2.45 Serial (R). Samurailui 4.00 Avocați și asociați 4.55 D'ale lui! Mitică (R).

Sîmbătă 4 august
6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.50 Veni, Video, Vici! (R) 7.05 Răscruți! 7.35 Călătorind în țară 8.05 On line 8.35 Universul cunoașterii 9.35 Arta apărării 10.05 Serial. Din lumea lui Dany 10.35 Serial. Wishbone 11.00 Desene animate 11.30 Arca lui Noe 12.05 Serial. Cum am devenit african 13.00 Știri 13.05 Atlas 13.40 Călătorind prin țară 14.10 Bărbăți, la cratiță! 15.10 Planeta singulară 16.00 vacanță cu trupa DP2 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.40 Film. Sfrîșcit de secol 19.20 Cineastul și natura 20.10 Serial. Scurte povestiri cinematografice 20.5 Serial. Misiune pe chei 21.40 Știri 21.45 Freddie Mercury - poveste încă nespusă 22.45 Despre viață și sex 23.30 TVM Messenger 24.00 Film (R). Mercenarul 1.40 Serial. Cum am devenit african 2.30 Cineastul și natura 3.20 Despre viață și sex (R) 4.05 Freddie Mercury - poveste încă nespusă (R) 5.05 Serial. Misiune pe chei (R).

Duminică 5 august
6.00 Planeta singulară 6.50 Microrecital 7.00 Serial (R). Din lumea lui Dany 7.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferma 9.30 Cronici votive 10.05 Serial. Din lumea lui Dany 10.35 Desene animate 11.00 Prietenii lui Piticot 11.45 Desene animate 12.15 Serial. Atenție la neaterții! 13.00 Știri 13.05 Paradisul de lîngă noi 13.40 Odiseea albastră 14.25 Pop Club 15.20 Serial. Călătorii lui Allen Strange 16.10 O altă dimensiune 17.00 Spectacolul lumii 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.40 Serial. Pine și trandafir 18.30 Film. Totul plutește 20.00 Film. Copilul invizibil 21.40 Știri 21.45 Film. Baia turcească 23.20 TVM Messenger 23.50 Serial (R). Călătorii lui Allen Strange 0.40 Film (R). Sfrîșcit de secol 2.10 Serial (R). Scurte povestiri cinematografice 3.00 Film (R) Baia turcească 4.40 Serial (R) Wishbone 5.05 Serial (R). Atenție la neaterții!

ÎN LIMBA MATERNĂ

emisiune radiofonică în limba română

30 IULIE, LUNI (redactor: Adam Bauer)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară - redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

31 IULIE, MARTI (redactor: Iulia Kaupert)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Engleza pe înțelesul tuturor - curs de limbă engleză 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

1 AUGUST, MIERCURI (redactor: Adam Bauer)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport - rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avangarda, "Ecranul nostru" 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

2 AUGUST, JOI (redactor: Iulia Kaupert)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: „Cuvinte potrivite” - emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: Nota săptămîinii de Edda Ilyés 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

3 AUGUST, VINERI (redactor: Eva Iova)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Revista presei „Foia românească” 10.52: Avangarda, „Ecranul nostru” 11.00: Magazinul „De la pașpe la opse - liceenii” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Actualități la români din Banatul Sîrbesc - relatează Cornel Măta din Vișeuț 11.50: Știri și curiozități din România - relatează Simona Pele din Timișoara 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

4 AUGUST, SÎMBĂTĂ (redactor: Adam Bauer)
14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunării baptiste 14.50: Recomandări culturale 15.00: Party Time - magazin de muzică ușoară 15.30: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 15.58: Încheiere.

5 AUGUST, DUMINICĂ (redactor: Adam Bauer)
14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40-15.30: Retrospectiva săptămîinii (spicuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămîinii) 15.30: Emisiune religioasă ortodoxă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00-19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relatări din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lîngă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale. Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debretin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

1 august 2001 (m1 ora 13.25)
Reluare: 4 august 2001 (m2 ora 10.35)

Programul prevăzut al săptămîinii viitoare:

Cele 25 de minute ale emisiunii românești vor călători telespectatorii aproape în toate zonele folclorice ale României. Cum începe așa drum lung într-un timp atât de scurt? Dansatorii ansamblului „Banatul” din Timișoara vor prezenta o coregrafie din care vom cunoaște cele mai frumoase dansuri și cîntece din Maramureș, Oltenia, Muntenia, Moldova, Bihor, Banat, etc. Din interviul cu coregraful Milosav Tatarici vom afla de unde a venit ideea acestui spectacol foarte atractiv și autentic.

Realizator: Tiberiu Boca

PETROM

ESENȚA MIȘCĂRII

În Ungaria
În două localități:
la Bichișciaba și la Nagylak

RADIO ROMANIA INTERNATIONAL

Emisiunea în limba română

24 de ore din 24 pe 756 kHz

Internet: www.rri.ro
e-mail: ro@rri.ro
Tel./fax: 00401-3142118

Unde vă veți petrece vacanța de vară?

Cazare ieftină la Miskolctapolca și Gárdony

Fundația Fabricii de Mobile BUBIV din Giula oferă cazare ieftină în lunile de vară pentru excursioniștii în orașul balnear Miskolctapolca și în localitatea Gárdony de pe malul lacului Velence.

La Miskolctapolca pot fi cazate 44 de persoane, în căsuțe de lemn sau case de piatră, care se găsesc la o distanță de numai 5 minute pe jos de strandul din peșteră. La Gárdony, în aceleași condiții, e posibilă cazarea a 28 de persoane.

În ambele locuri, cazarea costă 1.400 forinți pe persoană/zi, în cazul grupurilor de peste 20 de membri se dă reducere, prețul fiind de 1.200 forinți pe persoană/zi.

Informații suplimentare puteți cere de la Némethi Tiborné, la telefonul: 06-30/92-59-676.

FM 92,1 MHz STEREO RADIO VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.
Tel. 59-430552, Fax.: 59-427372
E-mail: inbox@rve.net
- muzică - știri locale și BBC - emisiuni pentru orice vîrstă
Ascultați RVE non stop și pe Internet la: <http://www.rve.net>

TRANS WORLD RADIO - ROMÂNIA

(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)
AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15-21.45

SW 31 și 49 m - vineri: 18.30-18.45 - sîmbătă: 18.00-18.45 - duminică: 18.30-18.45

Un seceriș ca pe vremuri

Membrii Asociației Păstrătorilor de Tradiții din Aletea se întâlnesc aproape în

șul lui Barna Gergely. Atunci, pentru câteva ore, parcă s-a oprit timpul în loc:

fiecare săptămână, în zi de luni, la sediul Autoguverării românești. De obicei se discută atunci despre vremurile de demult, dar se dezbate și planurile viitoare și se apreciază activitatea desfășurată. La o astfel de întâlnire a venit ideea de a se organiza în această vară un seceriș tradițional, așa cum se desfășura cândva aici, în aceste părți bichișene. Ideea lui Gyuri Bágy și Miși Otlăcan le-a plăcut și celorlalți membri ai asociației, încât lumea s-a pus pe treabă. Au fost ridicate o serie de întrebări. În ce zi să fie secerișul? Unde să se facă? Cine ce unelte de lucru să aducă? Unde să se adune participanții? În ce haine să se facă secerișul? Care să fie programul zilei?

Și apoi, în sfârșit, în zorii zilei de 8 iulie, la ora 4.00, oamenii s-au strâns la săla-

– De aceea ne-am adunat azi aici de cu noaptea, ca să pornim din timp cu cocia să secerăm grâul lui Mihai Otlăcan. Întreaga zi o vom înregistra pe film, ca să le putem arăta și nepoților noștri și celorlalți aleteni cum au secerat înaintașii lor în trecut – m-a lămurit Gheorghe Bágy.

– Secerișul trebuie început din zori, când firele de grâu sînt încă jilave, ca pînă la prînz să facem legăturile, altfel firele de paie se frîng, se rup și se face pagubă în recoltă – zice Mihai Otlăcan.

Între timp, munca merge cu spor, rînd pe rînd se termină legăturile. Apoi gazda îmbie lucrătorii cu o răchie (pe femei numai cît degetarul, să nu se îmbețe...), din traistă se scoate pîinea de casă, ceapa, sarea, laptele, ouăle fripte, vișine... Dar, iată, lipsește tocmai di-sa... Slănina a uitat-o gazda acasă în frigider... Toți lucrătorii se distrează pe seama asta, dar programul zilei continuă... Dar încă tot în timpul prînzului, coșașii se apucă să bată coasa:

– Dacă noi nu batem coasa, ne bate ea pe noi! – se zice.

Apoi munca continuă. Înainte merge coșașul, urmat de un alt om care așează legăturile, doi oameni adună mănunchii, iar altul îi leagă în snopi. După ce lanul de grâu a fost tăiat cu coasa și legăturile strînse în snopi, aceștia se adună în cruce. Crucea trebuia făcută cu pricepere, după un străvechi obicei: primul snop se așează cu spicul în sus, apoi altul spre răsărit și

spre miazăzi. Într-o cruce se adunau 18 snopi, ultimul fiind numit *popa*. Acesta din urmă se lega de ceilalți snopi, ca vîntul să nu poată destrăma crucea. Pe vremuri, grâul rămînea în acest fel, în cruce, chiar 2-3 săptămîni pentru a se coace din plin, pentru a primi culoarea și conținutul necesar de gluten. După aceea, crucile erau cărate de pe miriște în ocolul gazdei, fiind aduna-

te în *stog*. Abia după aceea urma *treieratul*, *călcatul*, făcut fie cu caii, fie cu mașina, cu batoza.

După o zi lungă și grea, deși au fost obosiți de tru-

da cîmpului, cîțiva secerători totuși au mai pornit să cînte:

*Frunză verde spic de grâu
Spune mîndro, cînd să viu:
Mai tîrziu sau mai devreme,
Cînd dușmanii taie lemne?*

*Hai, bade, la miază-noapte,
Cînd dușmanii dorm
de moarte.
Rotundică la obraz,
Da-sară unde-ai rămas?*

*Am rămas într-o grădină,
Și m-o mușcat o albină.
Rotundică tu mă minți,
Că albina n-are dinți.*

La sfîrșit, Mihai Otlăcan mi-a zis cu mulțumire îndreptățită:

– Azi ne-am simțit ca o familie mare pe vremuri. Am lucrat cu toții împreună: moșul, tata, junii, nora, nepoții. Chiar și pentru aceasta s-o meritat să facem secerișul tradițional!

I. Cozma

FOAIA
românească
27 IULIE 2001
www.foaia.com

Săptămînal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Ștefan Oroian, Rita Ruja. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Ciongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției ațit personal, cît și prin cec poștal. Abonamentele în anul 2001: 3 luni 520 forinți; 6 luni 1040 forinți; 1 an 2080 forinți. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségéért” Közalapítvány biztosítja. Apariția săptămînalului este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.